

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

- ΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ 'Αντάρτης (ποίημα)
ΔΡΟΣ Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ, Βυζαντινὰ ἐκκλησιαί τῶν Πατρῶν. "Ἁγῆς Νικόλαος
Πλατανίου (μελέτη)
ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ "Ἐνα παλὸν Τουρκικὸ ἔγγραφο
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ "Ἡ Πατρὶν ἄλλα (ποίημα)
ΔΡΟΣ ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, Στὸ κτῆμα τοῦ Σισίνῃ στῇ Γαστοῦν. "Ὁ Θ. Κολο-
κοτρῶνῃς καὶ ὁ Ροζαρόλ ('Ιστορικαὶ σελίδες)
ΠΕΤΡΙΔΗΣ "Ὀνειρα ἡθότης (ποίημα)
ΔΡΟΣ Χ. ΖΩΗΣ "Ἐγγραφα ἐκ Γατρῶν ἀνέκδοτα
ΔΡΟΣ MIDDLETON, Τὸ ψάρι τῆς στέγῃς (διήγημα) Μετ. Π. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ
ΔΡΟΣ 'Ιερεὺς) ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Παφνούτιος Ρούβαλης. Ὁ ἀμίλητος καλό-
γηρος πολεμιστῆς (1788—1840)
ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ Σοφία Σειράχ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ 'Ἐξομολόγησις
ΔΡΟΣ ΜΗΝΟΝ: 'Ιωβιλαῖον κ' 'Ιωάννου Παπανδροπούλου ὑπὸ τοῦ κ. Χριστοῦ
Ριζοπούλου.—'Ἡ «Γαλάτει» τοῦ Βασιλειάδη ὑπὸ τοῦ κ.
Ν. Α. Λοβέρδου.—Κριτικὴ βιβλίου ὑπὸ τῆς δ. Λούλας
Κοτσέτσου.—Χρονικά

«ΑΧΑΪΚΑ»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΓΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Έγγραφαί συνδρομητών, άλληλογραφία, αποστολαί και πάσα πληροφορία εις τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζώνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται :

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ Φεβρουάριον 60

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκειται : πρὸς πώλησιν

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούλουρα Ρ. Φεβρουάριον 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδινού δόδος Ἑρμοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37

ΕΝ ΑΙΓΙΓΙῳ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίου

ΕΝ ΠΥΡΓῳ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη

ΜΟΝΟΝ οἱ φέροντες ἔγγραφον ἐξουσιοδότησιν δύνανται

να εἰσπρόξουν συνδρομὰς κατ.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κ)

Τηλέφωνα : ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : «ΒΙΝΑΧΑΪΑ»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΤΟΣ Δ'. ΑΡΙΘ. 15 — ΠΑΤΡΑΙ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1940

ΑΝΤΑΡΤΗΣ

Σε πήρε πάνω στα φτερά του ο σαραντάπηχος αητός
που οιστρηλατεί η ογρή φωτιά και τόνειρο του Ικάρου,
κ' έγινες κυβερνήτης νους· σύγνεφα κι αστραπόβροντα
των αιθέρων σου υπόθρονα, θνητέ! Νίκησες, χάρου.

Χάμω ζα, δέντρα, τα χωριά αγιοβασιλιάτικα παιδιών,
σκυλιά στα πόδια σου οι κορφές και Ταυγέτων κ' Αίμων.
Θεός αν δεν είσαι, δαίμονας· ανέβα ανέβα στο άπειρο,
εοπίσω δέσμιους σέρνοντας τους θρίαμβους των ανέμων.

Το γαλάζιο σε μέθυσε, γέννα της Γης ανέβγαλτη,
λησμόνησες ποιά σούδωσε την ξεκινήτρα φόρα,
καθώς το δέντρο στο πουλί, καθώς η ράχη στον αητό—
και με τ' αστροπελέκια σου καις την, οργόνεις τώρα,

στα σωθικά που σ' έθρεψαν χίλια βουλκάνια ανάβοντας,
την άσβητη για να δροσίζεις την παθών σου πύρα.
Όμως θα πέσεις κάποτε σαν φλογερό πεφτάστερο,
και η στοργική, θα σε δεχτεί στον που άνοιξες κρατήρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΟΥ

Μιά ώρα μακριά από τὸ Ρίο, στὰ πρῶτα ὑψώματα τοῦ Παναχαΐκου, βρίσκεται τὸ χωριὸ Πλατάνι πού πῆρε τ' ὄνομά του ἀπ' τὰ περὶ σία πιατάνια πού τὸ στολίζουν καὶ τὸ δροσίζουν. Στὸ ψηλότερο μέρος τοῦ χωριοῦ βρίσκεται μιὰ μικρὴ βυζαντινὴ ἐκκλησίᾳ, κομπῇ καὶ καλοχτισμένη, μνημεῖο ἀξιοπρόσεχτο καὶ σημαντικὸ γιὰ τὴ μελέτη τῆς βυζαντινῆς τέχνης γενικὰ καὶ ἴσως καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Πάτρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἡ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ, τοῦ Ἀγ. Νικολάου, ἦταν γνωστὴ ἀπὸ χρόνια στοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βυζαντινὴ ἀρχαιολογία: τοὺς βυζαντινολόγους, καὶ τὴν ἀναφέρουν ὁ G. Millet στὸ κλασσικὸ του βιβλίον «L'ecole grecque dans l'Architecture Byzantine» (1) καὶ ὁ σεβαστὸς μου καθηγητὴς κ. Ἀναστάσιος Ὁρλάνδος στὸ «Ἀρχεῖον τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος» (2) σὲ μιὰ σοφὴ μελέτῃ γιὰ τοὺς τρικόγχους ναοὺς τῆς Ἑλλάδος. Παρουσιάζει δυστυχῶς μονόπλευρο ἐνδιαφέρον, δηλ. μόνον ἀρχιτεκτονικὸ, κι' ὄχι ζωγραφικὸ, ἀφοῦ τοιχογραφίες δὲν ὑπάρχουν στὸ ἑσωτερικὸ, μάλιστα λείπει ἐντελῶς τὸ κονίαμα.

Οἱ τοῖχοι τῆς εἶναι χτισμένοι ἀκανόνιστα μέχρι 1,20 μ. ὕψος σχεδὸν μὲ πέτρες ἀπὸ τὸ ποτάμι. Ἀπὸ κεῖ κι' ἀπάνω ἔχουμε παρόλινους μὲ κανονικὲς ἐπιφάνειες καὶ τοῦβλα, μιὰ στρώση παρόλινους καὶ μιὰ τοῦβλα, ἐπίσης καὶ στοὺς ὀρθοὺς ἀρμούς τοῦβλα, ὀρθια. Τὸ σύστημα αὐτὸ τοῦ χτισίματος πού γύρω ἀπὸ κάθε πέτρα ἔχουμε τοῦβλα, λέγεται «πλινθοπερίβλητον» ἐπιστημονικά, κι' εἶναι χαρακτηριστικὸ τῶν βυζαντινῶν χτισμάτων τῆς Ἑλλάδας. Ἐνῶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ σχολὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκτιμοῦσε πάντα καὶ μεταχειριζότανε σύστημα χτισίματος πού χρησιμοποιοῦσε τοῦβλα μόνο στοὺς ὀριζόντιους ἀρμούς, ἡ μεσημβρινὴ Ἑλλάδα ἀπομονώνει καὶ πλαισιώνει τίς πέτρες. Δὲν τονίζει μόνον τίς στρώσεις μὰ καὶ τίς κοματιάζει (3). Κι' ἀκόμη, ἐπειδὴ τὸ κονίαμα συνήθως δὲν βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου (4), ἀλλὰ μένει ὁ ἀρμὸς ἀδειανὸς σ' ἓνα μικρὸ βάθος, δημιουργεῖται μιὰ μαύρη σκιά

(1) Paris 1916, σελ. 94.

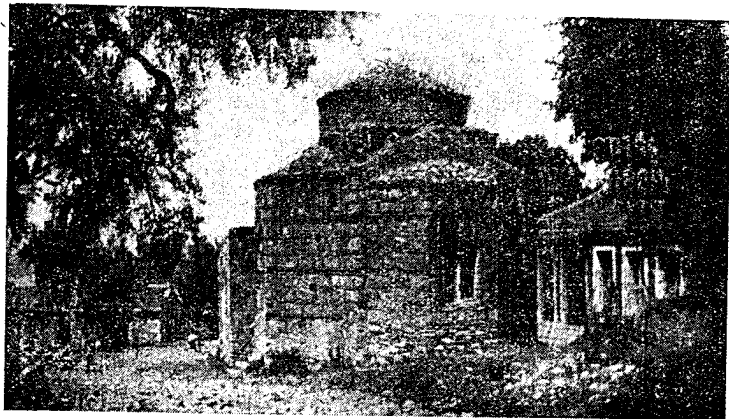
(2) Τόμος Α'. (1935) τεῦχος 2, σελ. 112—113.

(3) Millet 224, 225.

(4) Choisy 13.

πού τονίζει τὸ περίγραμμα τῶν πωρολίθων καὶ τῶν τούβλων.

Τὸ σύστημα αὐτὸ τὸ πλινθοπερίβλητον ἔχει βέβαια μιὰν αὐστη-
ρὴ ὁμορφιά, μὰ τ' ὁμοιόμορφο καταντάει στὸ τέλος μονότονο. Αὐτὴ
τὴ μονοτονία θέλοντας νὰ σπάσῃ ὁ κατασκευαστὴς ἔβαλε κάθε
τρεῖς στρώσεις πωρολίθων ὁδοντωτὲς ταινίες ἀπὸ τοῦβλα λοξά, ποὺ
κόβονται μόνο στὰ παράθυρα. Στους ὀριζόντιους ἀρμούς ἔβαλε κά-
που-κάπου δυὸ σειρὲς τούβλων καὶ τέλος στους ὀρθίους ἔβαλε συχνά
δυὸ τοῦβλα ὀρθία, τῶνα πλάϊ στ' ἄλλο, ἢ σχήματα διάφορα καὶ
γράμματα ὅπως τὸ Κ (Κύριε) ἴσιο ἢ ἀνάποδο χ καὶ ἄλλα. Τοῦβλα



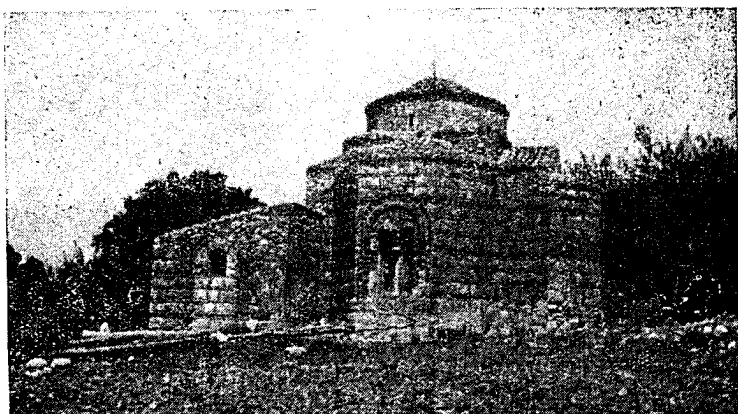
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

χρησιμοποιήθηκαν καὶ στὴ διαμόρφωση τῶν τόξων τῶν παραθύρων,
ποὺ στὴν ἐκκλησίᾳ εἶναι δίλοβα δηλ. χωρισμένα σὲ δυὸ ἀνοίγματα
μὲ μιὰ μαρμαρίνη κολωνίτσα στὴ μέση καὶ κομψὰ διακοσμημένα μὲ
ὁμορφους συνδυασμοὺς τούβλων. Στὸ νάρθηκα τὰ παράθυρα εἶναι
μόνολοβα καὶ πιὸ ἀπλᾶ. Οἱ θόλοι εἶναι κι' αὐτοὶ ἀπὸ τοῦβλα. Ἡ
ἐκκλησίᾳ σκεπάζεται ἀπὸ τὸν κεντρικὸ ἡμισφαιρικὸ θόλο, τὸν τρουλ-
λο—ποὺ φτίνειται ὅτι εἶναι ἄλλης χρονολογίας ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἐκ-
κλησίᾳ, μεταγενέστερος—, ἀπὸ δύο κυλινδρικούς, μπρὸς καὶ πίσω,
καὶ τρεῖς τεταρτοσφαιρικούς, δεξιὰ, ἀριστερὰ καὶ στὸ ἱερό. Ὁ νάρ-
θηξ σκεπάζεται ἀπὸ τρία σταυροθόλια πολὺ χαμηλότερα.

Ὁ συνδυασμὸς αὐτῶν τῶν θόλων, γενικὰ ἢ κίτση τῆς ἐκκλη-
σίας μᾶς δίνουν τὸν τύπο : τοῦ μονοκλίτου τρικύγχου μετὰ τρουλλοῦ.
Ὁ τύπος αὐτὸς γεννήθηκε στὴ Μικρασίᾳ κι' ἔλαβε πλατειὰ ἐφαρμογὴ
στὴ Συρίᾳ καὶ στὴν Ἀρμενία. Ἀργότερα, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα,

ἤρθε μέσον Μακεδονίας καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ στὴ Σερβία καὶ Ρουμανία. Σὲ παρόμοιο τύπο εἶχε χτισθεῖ καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Δημητρίου κοντὰ στὸ χωριὸ Βασιλική, στοὺς πρόποδες τῆς Βαράσσοβας (10ος μὲ 11ος αἰώνας). Δυστυχῶς δὲν σώζονται παρὰ μόνον οἱ τοῖχοι τῆς, κι' αὐτοὶ σὲ πολλὰς μεριεὶς κατεστραμμένοι. Οἱ δύο αὐτὲς ἐκκλησίαι εἶναι ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἐκκλησίαι τοῦ τύπου τοῦ τρικόγχου στὴν Ἑλλάδα (1).

Γιὰ τὴν χρονολογία τοῦ χτισίματος μᾶς λείπουν, τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρόν, γραφτεῖς μαρτυρίαι, κι' ἔτσι θὰ προσπα-



ΝΟΤΙΑ ΑΠΟΨΗ

θήσουμε νὰ τῇ βροῦμε ἀπὸ τεχνικὰ σημάδια. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ τύπος τῆς ἀποκλείει νὰ ἔχει χτιστεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν 10ον αἰῶνα ἀφοῦ τότε πρωτοφίνεται ὁ τύπος αὐτὸς στὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη ἀκριβέστερα, διαβάζουμε στὸ Millet (2) ὅτι τὸ πλινθοπερίβλητον σύστημα βρίσκεται γιὰ πρώτη φορὰ στὰ βυζαντινὰ κτίρια τοῦ 11ου αἰῶνα. Ἔτσι ἔχουμε ἓνα σταθερὸ ὄριο πρὸς τὰ πίσω τοῦ τὸ στερεώνει καὶ ἡ ὑπαρξὴ τῶν ὀδοντωτῶν ταινιῶν· κι' αὐτὲς τότε πάνω-κάτω πρωτοφάνηκαν δηλ. στὰ τέλη τοῦ 12ου αἰῶνα (3).

Ἄλλο ὄριο χρονολογικὸ, πρὸς τὰ μπρὸς τοῦτῃ τῇ φορᾷ, μᾶς δίνει ἡ ἀπλότητα τοῦ τύπου τοῦ τρικόγχου ποὺ ἀργότερα παρουσιάζεται πρὸς ἐξελιγμένους. Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ βλῶν στοὺς θόλους

(1) Ὁρλάνδος, Ἀρχεῖον κλτ. σελ. 112

(2) Σελ. 228

(3) Millet 268

είναι κι' αὐτὴ σημάδι παλιᾶς κατασκευῆς γιατί ἀργότερα μεταχειρίζονται πέτρες σ' αὐτὰ τὰ μέρη τῆς οἰκοδομῆς (1). Ἔπειτα ἔχουμε τὶς κεραμοπλαστικὲς διακοσμῆσεις δηλ. τὰ διάφορα διακοσμητικὰ σχήματα ἀπὸ τοῦβλα. Ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 11ου αἰώνα ξεφυτρώνει ἡ διακόσμηση ἀνάμεσα στὶς πέτρες τῶν στρώσεων καὶ σιγὰ-σιγὰ γίνεται πρὸς πλοῦσια καὶ πρὸς ποικιλόμορφη εἴτε ἀνάλογα μὲ τὰ μέσα καὶ τὰ γούστα τοῦ κατασκευαστοῦ, εἴτε συχνότερα ἀνάλογα μὲ τὶς ἐποχές, τὶς συνήθειες καὶ τὴ γεωγραφικὴ θέσι κάθε ἐπαρχίας (2). Ἐδῶ ἔχουμε μιὰ ἀπλὴ διακόσμηση, ὅπως καὶ σὲ μιὰ ἐκκλησίᾳ τῆς Γαστούνης, τὴν Καθολικὴ, ποὺ εἶναι τοῦ 11ου αἰώνα· κι' ἐκεῖ ὑπάρχουν παρόμοιοι συνδυασμοὶ ὅπως τὰ Κ, Χ καὶ ἄλλα. Στὶς ἐκκλησίες τοῦ 12ου αἰώνα καὶ πέρα, ἡ διακόσμηση αὐτὴ εἶναι πρὸς περίτεχνη.

Ὅλ' αὐτὰ, δηλ. ὁ ἀπλὸς τύπος τοῦ τρικόγχου, ἡ χρησιμοποίησις τῶν τοῦβλων στοὺς θόλους, τὸ πλινθοπερίβλητο σύστημα τοιχοποιίας διακοσμημένο μὲ ὀδοντωτὲς ταινίες καὶ ἄλλα συμπλέγματα, ἡ μορφή τῶν παραθύρων ποὺ ἀπαντιέται καὶ σ' ἄλλες ἐκκλησίες ἀνάλογης χρονολογίας, ἡ συσχέτιση μὲ τὴν Καθολικὴ τῆς Γαστούνης καὶ τὸν Ἀγ. Δημήτριον τῆς Βαράσσοβας, κάποια σχετικὴ πεῖρα τέλος, μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ Ἀγ. Νικόλαος τοῦ Πλατανιοῦ εἶναι ἔργο τῶν μέσων τοῦ 11ου αἰώνα. Ἡ χρονολογία αὐτὴ συμφωνεῖ ἐξ ἄλλου καὶ μὲ τὴν ἱστορίαν, ἀφοῦ ταιριάζει μὲ ἐποχὴ ἀκμῆς τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τὸ τέλος τῶν σλαυϊκῶν καὶ βουλγαρικῶν ἐπιδρομῶν μέχρι τῆς Νορμανδικῆς ἐπιδρομῆς καὶ τοῦ φανερώματος τῶν Φράγκων στὴ σκηνὴ τῆς ἱστορίας της. Κι' ἔχουμε πολλὰς μαρτυρίες γιὰ τὴν ἀκμὴ αὐτὴ, γνωστὰς ἀπ' ἄλλου, ὥστε νὰ περισσεύη νὰ τὶς ἀντιγράψω ἐδῶ (3).

Τελειώνοντας ἐκφράζω τὴν εὐχὴ νὰ γίνῃ ἡ μικρὴ τοῦτη μελέτη ἀφορμὴ νὰ γνωρίσουν οἱ Πατρινοὶ τὸ κομψοτέχνημα αὐτὸ τῆς ἀκμῆς τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, νὰ τὸ νοιώσουν καὶ νὰ τ' ἀγαπήσουν.

ΝΙΚ. Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ

(1) Millet 244

(2) Millet 252

(3) Θωμόπουλος, Ἱστορία Πατρῶν, σελ. 257—258.

ΕΝΑ ΠΑΛΗΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ

Τώρα τελευταία, έπεσε στα χέρια μου ένα παλιό τουρκικό έγγραφο, απόφαση κι' αναγραφή τών ιεροδικειών Πατρών, που όσο κι' αν δεν έχει βέβαια καμμιάν ιστορική σημασία, μπορεί, ωστόσο, ν' αναφερθεί έδω, μιὰ κι' έχει σχέση με την 'Αχαΐα, κι' είναι από την έποχή της Τουρκοκρατίας. 'Η απόφαση είναι γραμμένη σε στενόμακρο, χονδρό, κιτρινωπό χαρτί, σχήματος 35×16 και με τουρκική γραφή «σεγιακάτ». Πάνω-πάνω, σε απόσταση 7 εκ. από την αρχή του χαρτιού, υπάρχει, όπως συνηθίζονταν τότε, στα ιεροδικεία, ρήτρα με έδάφια του Κορανιού. Σε απόσταση 13 εκ. βρίσκεται ή σφραγίδα του Καδη (=ιεροδίκη) κι' άμέσως παρακάτω, τó κείμενο (22×11, περιθώριο 5 εκ.):

‘Ο άπιστος χριστιανός, Παναγιώτης Κολοκινέλης, γιός του Θωμά Πα-
σάκου, από τó Διακοφτό της Βέσιτισας, παρουσιάσθηκε στο ‘ιεροδικείο και
μπροστά στον άπιστο χριστιανό συγχωριανό του ‘Ανδρέα Ρήτη, δήλωσε πως
τó μικρό, ισόγειο κατάλυμά του, που βρίσκεται στή συνοικία Ρουσινέ και που
συνορεύει, από τή μιὰ μεριά με τó σπίτι της Βορίνης Κουνελάκη, κι' από τις
άλλες τρεις πλευρές με δημόσιο δρόμο, τó πούλησε μαζί με τόν μανδρότοιχο
κι' ότι άλλο έχει μέσα ή αύλή, στον προαναφερθέντα άπιστον, ‘Ανδρέα, για
χίλια γρόσια μετρητά και πως ό προαναφερμένος άπιστος άγοραστής, δέχτηκε
τó κατάλυμα αυτό, έτσι που περιγράφεται. ‘Ετσι, με τήν πληρωμή του παραπά-
νω ποσού, από τή μέρα τούτη, ό πωλητής δεν έχει κανένα δεσμό με τó σπίτι
αυτό, που πέρασε πιά στήν κατοχή του άγοραστή ‘Ανδρέα, επικυρώθηκε σ-
τονομά του και γράφτηκε ή απόφαση αυτή, στις 25 του Σεββάλ 1201 (=1785).

Ο ί μ ά ρ τ υ ρ ε ς :

Σερίφ μπαμπά, Τατάρ όγλου ‘Αλή, Χασάν Μπακόπουλος,
‘Αχμέτ όγλου Γιακούπ, Κωνσταντίνος Δημητρίου, ‘Ηλίας
Χαραλάμπης, ‘Αναγνώστης Περδίκης, Βύρων ‘Αναστάσιος
Τσιμπής, Γεώργιος Περδίκης, Γιαννούλα θυγάτηρ Κουνε-
λάκη, σύζυγος Γεωργίου Περδίκη.

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Η ΠΑΤΡΙΝΕΛΛΑ

Στοιχειό τοῦ κάστρου (πού τῶχτισαν οἱ Φράγκοι
καί τὸ πατήσαν Τοῦρκοι καί Ἑνετοί),
τῇ νύχτιαν ὥρα βγαίνει ἀπ' τῇ σπηλιά του
καί τριγυρίζει μέσ τοῦ κάστρου τῇ σιγῇ.

Ἀνθρώπου μάτι δὲν τὸ βλέπει τὸ στοιχειό·
(ἐκτός ἐκείνων πού τοὺς πότισαν μὲ σκόνῃ
πού τῇ φτιάχνουν μάγισσες νυχτοδουλεῦτρες)
—καί μόνον ἓνα θρόϊσμα τοὺς παγώνει...

Ἐκεῖνοι πού εἶδαν τὸ στοιχειό—κι ὀρκίζονται—
(φαντάροι πού φυλάγαν στίς σκοπιές τους,
ἢ καί βαρυποινίτες π' ἀγρυπνούσανε,
στοῦ κάστρου τίς ἀνήλιες φυλακές τους),

λένε, πῶς τὸ στοιχειό πού βγαίνει τὰ μεσάνυχτα,
ἢ πιὸ ἄργά—μ' οὐρανὸ χωρὶς ἀστέρια—,
δὲν εἶναι κἄτι ἀλλόκοτο, παράξενο,
παρ' εἶναι μιὰ πανόμορφη κοπέλλα,

πού τριγυρίζει στὸ κάστρο ἀνάερα
κι ὕστερις ἀνεβαίνει στίς ἐπάλξεις·
στέκεται 'κεῖ σὰν κἄτι ν' ἀφουγκράζεται :
(ἀπ' τίς χαράδρες μιὰν ἤχη) «μὴ μ' ἀρπάξεις» !!...

...Τὴν ἄρπαξαν !... Καί τὴν ἀ' υσσοδέσανε,
καταχτητὲς βαρβάροι τὴν κοπέλλα...
Κι' ἔμεινε αἰῶνες σκλαβωμέν' ἡ δύστυχη :
(τῶν Πατρινῶν ἡ πόλη)—ἡ Πατρινέλλα...

ΝΩΤΗΣ ΝΗΣΩΤΗΣ

(Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ «Τὰ παλὰ τὰ Πατρινά»)

ΣΤΟ ΚΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΙΣΙΝΗ ΣΤΗ ΓΑΣΤΟΥΝΗ Ο Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΖΑΡΟΛ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Με τὴν ἀτυχή πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1822, συνδέονται καὶ δύο ἱστορικαὶ ἐπισκέψεις τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωρηᾶ Θεωφύρου Κολοκοτρώνη στὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντος τῆς Γαστοῦνης Γεωργίου Σισίνη. Τὰ περὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ οἴκου τῶν Σισίνηδων, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται εἰς τὸν τόπον ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ἀξιοσπουδάστα. Αἱ σχετικαὶ παραδόσεις φθάνουν καὶ μέχρι τοῦ ἀρχαιότερου προγόνου τῆς ἐπιφανοῦς Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, ποῦ εἶχεν ἀποδημήσει, κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν, εἰς Ἑνετίαν, καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς τυράννους τοῦ Μωρηᾶ. Ἐπεδόθη ἐκεῖ εἰς τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς ναυτιλίας. Ἐπλούτησε καὶ ἀπέκτησε Βενετσαϊνικούς τίτλους εὐγενείας. Τὸ δὲ οἰκόσημόν του καὶ ἡ σφραγὶς του ἔφερον τὰ σύμβολα πλοίου τριήρους, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ ἐσυμβόλιζε τὴν εὐημερίαν του. Ἀρχηγὸς τοῦ προεπαναστατικοῦ οἴκου τῶν Σισίνηδων στὴ Γαστοῦνη ἦτο ἀπόγονος τῶν ἐν Βενετίᾳ Σισίνηδων, ὁ Χρύσανθος Σισίνης, τοῦ ὁποῖου υἱοὶ ἦσαν οἱ Νικόλαος, Πέτρος, Μιχαὴλ καὶ Γεώργιος καὶ μία θυγάτηρ—σύζυγος, ἀργότερα, τοῦ Σωτηρίου Χαραλάμπη. Ὁ νεώτερος ἀπὸ τὰ παιδιὰ αὐτὰ, Γεώργιος Σισίνης, διέπρεπεν εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Φίνλεϋ ὅτι ἔζη βίον ἡγεμονικόν, διετήρει στὰ κτήματά του σταύλους, φρουρὰν ἐκ πολυαρίθμων καλῶς ὠπλισμένων ἀνδρῶν, ἀπεκαλεῖτο Μ π έ η ς καὶ οὐδέποτε ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ σπίτι του χωρὶς ἔφιππον καὶ πεζὴν συνοδείαν.

Στὸ σπίτι τοῦ Γεωργίου Σισίνη εἶχε φιλοξενηθῇ κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ περίφημος Ἀμερικανὸς φιλέλλην Σάμουελ Χάου, ποῦ ἔγραψεν ὅτι ὁ ἀρχὼν τῆς Γαστοῦνης ἦτο ἐξαιρετικὰ εὐγενὴς διὰ τοὺς ξένους του, ἡγάπα τὰ βιβλία καὶ ὡς προεστὼς τῆς Πελοποννήσου, προεκάλει τὸν κοινὸν θαυμασμόν μετὰ τοὺς τρόπους του καὶ τὰς γνώσεις του. Διὰ τὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς τὸν ἀρχοντικὸν οἶκον τῆς Γαστοῦνης, πρέπει προηγουμένως νὰ ἀναφέρωμεν τὰς περὶ Σισίνη ὀλίγας χαρακτηριστικὰς γραμὰς ποῦ ἀπαντῶνται εἰς τ' ἀπομνημονεύματα τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωρηᾶ :

«... Ἡ τροφή τοῦ ὅλου στρατεύματος ἤρχετο ἀπὸ Γαστοῦνη. Τόσον τακτικὴ ἦτον ἡ ζωτροφία, 4.000 σφαχτά, 80 κεφάλια γελάδια, ψωμί ἀπὸ τὴν Γαστοῦνη. Ἡ Γαστοῦνη ἦτον μελί σσι ἄ τ ρ υ γ ο καὶ μᾶς τὰ ἔστελνε ὅλα ὁ Σισίνης. Ὅσα ἐτρώγαμε τὴν ἐβδομάδα, μᾶς τὰ ἔμβαζαν ὀπίσω καὶ ἦτον πάντοτε αἱ 4.000...».

Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης διωρίσθη, ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Κορίνθου, ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν (Ἰανουάριος 1822), διετάχθη γενινῇ συγκέντρωσις τῶν Πελοποννησιακῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Γαστούνην, ὅπου καὶ ἐφθασε, κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822 ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ, μὲ τὸ ἐπιτελείον του. Ἦτο τότε πρώτη ἐβδομάς τῆς Τεσσαρακοστῆς καὶ συνέπιπτε καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ἑορτὴ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Ὁ ὑπάσπιστός του Χρυσανθόπουλος, εἰς τ' ἀπομνημονεύματά του, περιγράφει, εἰς ὀλίγας γραμ-

μάς, τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν ποῦ ἔκαμεν ὁ Σισίνης εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Μωρηᾶ καὶ τοὺς στρατιώτας του. Καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναφέρει καὶ τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά :

«Ὁ Γεώργιος Σισίνης μᾶς ἐδέχθη μὲ μεγάλας ἐτοιμασίας, κατὰ τὴν συνήθειαν ποῦ ἐδέχοντο, τότε, τὸν Κολοκοτρώνην καὶ ἐφιλοτιμήθη νὰ ἑορτάσῃ λαμπρῶς τοῦ φίλου του τὴν ἑορτήν, ἔκαμε μεγάλην θυσίαν, ἔρριξε μᾶσκόυλα, τουφέκια, ἔκαμε μεγάλην φωτοχ-



ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΙΝΗΣ

σίαν, χορούς, παιγνίδια, ἔρριχναν τὸ λιθάρι, ἐπήδαγαν, ἐπάλευαν οἱ στρατιῶται, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐφίλειαν ὅλους τοὺς εὐρεθέντας ἐκεῖ στρατιώτας. Εἰς ὅλα τὰ σταυροδρόμια τῆς πόλεως, ἔβγαλε βαρέλια μὲ κρασί, σφαχτὰ ψημένα καὶ ψωμί διὰ νὰ τρώγουν τὰ στρατεύματα καὶ ὅσοι ἄλλοι ἤθελαν ἐλευθέρως καὶ τὸ βράδυ τοῦ ἔκαμαν, ἐμπρὸς εἰς τὸ κατάλυμά του, πυροτεχνήματα, ρουκέτες ἐκείνου τοῦ καιροῦ καὶ λοιπά !...»

Καὶ αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τοῦ Κολοκοτρώνη, κατὰ τὸ

1822, στὸ σπίτι τοῦ Σισίνη. Ἡ δευτέρα ἐπραγματοποιήθη μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἡ κυβέρνησις ἔκρινεν ὅτι ἄλλαι στρατιωτικαὶ ἀνάγκαι ἔπρεπε νὰ ἐκυπηρετηθοῦν. Ὁ Κολοκοτρώνης, τότε, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Γαστούνην. Καὶ ἐφιλοξενήθη πάλιν ἀπὸ τὸν Σισίνην. Ὁ ἀρχιστράτηγος εἶχε διαφωνήσει, τότε, μετὰ τὴν κυβέρνησιν, πού ἐπέμενε, παρὰ τὰς ἀντιλήψεις του, εἰς τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, ἐνῷ αὐτὸς ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐπιχείρησις ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρις ἀποτελέσματος, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ ἀγῶνος ἀλώσεως ἐνὸς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων ἐχθρικῶν φρουρίων τοῦ Μωρηᾶ.

Ὁ Σισίνης συνεφώνησε πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ ἐκηρύχθη ἀλληλέγγυος μαζὶ τοῦ. Τὸν συνώδευσε δὲ ἀναχωροῦντα εἰς Τρίπολιν μέχρι τοῦ Πύργου. Ἐκεῖ δὲ συνέβη τὸ ἀκόλουθον φαιδρὸν ἐπεισόδιον : Ὁ νεοδιορισμένος ἀρχιερεὺς Ἡλείας Κύριλλος ἐπεσκέφθη τὸν Κολοκοτρώνην, διὰ νὰ τὸν εὐχηθῇ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων τοῦ εἶπε (χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀντιλήψεις του) ὅτι δὲν ἔκαμε καλὰ πού ἔλυσε τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν. Ἡ θυμοσοφία τοῦ Κολοκοτρώνη, τότε, ἐφούντωσε καὶ πάλιν καὶ τὸν ἠρώτησε ἀπὸ ποῦ κατάγεται καὶ πόσον καιρὸν ἔχει εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἀπήντησεν ὅτι κατάγεται μὲν ἀπὸ τὴν Δημητσάναν καὶ ὀνομάζεται Μπογάσαρης, ἀλλ' ὅτι ἐμεγάλωσεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν.

— « Ἄκου νὰ σοῦ πῶ πανιερώτατε »... τοῦ εἶπεν ὁ Κολοκοτρώνης. « Γνωρίζεις κάτι πουλιὰ πού τὰ λένε πέρδικες καὶ κελαῖδουν ὠραῖα ; »

— Βέβαια, κύριε ἀρχηγέ, καὶ μάλιστα ἔχουν καὶ ὠραῖο φαγητό !

— Ἀπὸ τὰ πουλιὰ αὐτὰ ὑπάρχουν στὴν Ἀνατολή ;

— Ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν κελαῖδουν ὅπως ἡ πέρδικη τοῦ Μωρηᾶ !

— Ἐέρεις γιατί δὲν κελαῖδουν ἡ πέρδικες τῆς Ἀνατολῆς ; Γιατὶ δὲν πίνουν τὸ ἴδιο νερό. Ἐν ὅσῳ πίνουν νερὸ Μωραϊτικόν, κελαῖδουν καλὰ. Ὅταν ὅμως πηγαίνουν καὶ πίνουν νερὸ ἀνατολίτικόν, ἀλλάζουν καὶ τὸ κελαῖδμά των. Ἔτσι, λοιπόν, καὶ τοῦ λόγου σου. Κάθησε ἐδῶ νὰ πιτῇ ἀκόμη Μωραϊτικόν νερὸ καὶ τότε θὰ μάθῃς τὰ κελαῖδῃς ὅχι σὰν Ἀνατολίτης !

Ὁ ἀρχιερεὺς ἐξεπλάγη καὶ οἱ παριστάμενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Σισίνης, ἐγέλασαν. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης πρόσθεσε :

— Μὲ συγχωρεῖς, Δέσποτά μου, καὶ ζητῶ τὴν εὐχή σου. Καὶ σὰν ξανταμαώσουμε, πάλι θὰ τὰ ποῦμε !

Φθάνομεν τώρα, στὴν ἱστορικὴ προσπάθεια τοῦ περιφήμου Ἱταλοῦ στρατηγοῦ Ροζαρόλ, πού ἀνέλαβε, κατὰ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1825, στὸ κτήμα τοῦ Σισίνη στὴ Γαστούνη, νὰ ὀργανώσῃ τὸ πρῶτον ἱππικὸν σῶμα τοῦ στρατοῦ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Μεταξὺ τῶν φιλελλήνων στρατιωτικῶν πού ἔφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα

κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, ἦτο καὶ ὁ παλαιὸς πολεμιστὴς τοῦ Μ. Ναπολέοντος Ἰταλὸς στρατηγὸς Ἰωάννης Ροζαρόλ. Ὁ Ροζαρόλ ἔφθασεν ἐκ Ζακύνθου εἰς τὴν Γαστουνήν, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πέντε υἱῶν του, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου τοῦ 1825. Ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος τῆς Γαστουνῆς Γεωργίου Σισίνη, πρὸς τὸν ὅποιον παρέδωκε πολλὰ γράμματα συστατικά, ἀπὸ μέρους φιλελλήνων Εὐρωπαίων, καθὼς καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἀγῶνος τῆς Ζακύνθου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἀφίξις καὶ διαμονὴ τοῦ Ἰταλοῦ φιλελλήνου εἰς τὴν Γαστουνήν, ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν ἀνωτέρων Γάλλων ἀξιοματικῶν ποῦ εὕρισκοντο τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὸν Φαβιέρον, νὰ ἐκφρασθοῦν δυσμενῶς περὶ αὐτοῦ. Καὶ νὰ συστήσουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν τὴν ἀπομάκρυνσίν του. Ἄλλ' ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ποῦ ἐγνώριζε τοὺς πολιτικοὺς λόγους ποῦ προεκάλουν τὰς ἐχθρικὰς αὐτὰς ὑποδείξεις καὶ τὰς ἀντιζηλίας μεταξὺ τῶν φιλελλήνων στρατιωτικῶν, δὲν προσέβη εἰς καμίαν ἐνέργειαν κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ στρατηγοῦ. Καὶ ἔμεινεν, ἔτσι, ὁ Ροζαρόλ συνεργαζόμενος εἰς τὴν Γαστουνήν μετὰ τοῦ Γεωργίου Σισίνη, εἰς τὰς προσπάθειάς διὰ τὸν γενικὸν ἐφοδιασμὸν τῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων. ἀπὸ τὸν εὐφορον κάμπον τῆς Γαστουνῆς καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων ποῦ ἐμάχοντο εἰς διάφορα σημεία τοῦ Μωρηᾶ.

Αἱ ἐκ Γαστουνῆς βοήθειαι τότε ἦσαν πράγματι πολύτιμοι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐξεφράσθη ἡ εὐγνωμοσύνη της πρὸς τὴν Σισίνην διὰ τὰς θυσίας του καὶ τὰς πλουσίας πρὸς τὴν ἐπανάστασιν παροχὰς του. Μία, ὅμως, ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἀξιοσημειώτους προσπαθείας τοῦ Γεωργίου Σισίνη, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο ἡ ἰδρυσις εἰς τὴν Γαστουνήν τῆς πρώτης ἱππευτικῆς σχολῆς (1825), τῆς ὁποίας τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν εἶχεν ἀναλάβει, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς υἱοὺς του, ὁ στρατηγὸς Ροζαρόλ. Ἀθρόοι προσῆλθον ἐκ διαφόρων μερῶν μαθηταὶ ἱππεῖς εἰς τὴν σχολὴν τῆς Γαστουνῆς. Καὶ ἐγυμνάζοντο ὑπὸ τοῦ φιλελλήνου καὶ ἐχρησίμευον διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν πρώτων πολεμικῶν ἱππικῶν σωμάτων. Πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν ἄριστοι ἱππεῖς καὶ ἐχρησίμευσαν ἀργότερα καὶ ὡς στελέχη τοῦ ἰδρυθέντος τακτικοῦ ἱππικοῦ σώματος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Σχολῆς τῆς Γαστουνῆς θὰ ἦσαν ἀκόμη σπουδαιότερα. Ἀλλά, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1825, ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἀναμενομένη εἰσβολὴ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰμβραήμ εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ τὴν Ἠλείαν, λόγῳ τῆς ὁποίας οἱ ἐγγύρωι πληθυσμοὶ διεσκορπίσθησαν, διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Διελύθησαν, ἔτσι, καὶ τὰ σχηματισθέντα ἱππικὰ σώματα τοῦ Ροζαρόλ. Ὁ δὲ Ἰταλὸς στρατηγός, μαζὶ μὲ τὸν Γεώργιον Σισίνην, τὸν ἀρχιερέα Γκίκαν καὶ ἄλλους προεστούς τῆς Ἠλείας κατέφυγον εἰς Δίβρην. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ναύπλιον, ὅπου καὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη.

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτη ὑπεδέχθη τότε, ὅπως ἔ-

πρεπε, τοὺς ἐκ Γαστούνης πρόσφυγας, ἰδιαιτέρως δὲ ἐκινήθη ἡ προσοχή της ἀπὸ τὴν ἀριξιν τοῦ Ροζαρόλ, εἰς τὸν ὅποιον ἐμελέτα ν' ἀναθέσῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἱππικοῦ καὶ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ἱππικοῦ σώματος τοῦ Μωρηῆ. Ἀλλά, κατ' ἀτυχῇ σύμπτωσιν, ὁ Ροζαρόλ προσεβλήθη τότε ἐκ τοῦ ἐπιδημικοῦ τύφου, ποὺ ἐλυμαίνετο τὴν Πελοπόννησον καὶ ἀπέθανε πρὶν νὰ ἐκκληρωθῇ τὸ ὄνειρόν του, ποὺ ἀπέβλεπε, καθὼς ἔλεγε, πρῶτον εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ Ροζαρόλ εἶχε πληροφορηθῇ, ὅτι ὁ Γάλλος συνάδελφός του Σεβέ, ἀπαρνηθεὶς τὸν καθολικισμόν καὶ προσχωρήσας εἰς τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν, μετωνομάσθη εἰς Σουλεϊμάν-μπέν καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰμβραῖμι πασά. Τοῦ ἔγραψε, λοιπόν, μίαν-ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἔλεγεν, ὅτι θὰ ἐγένετο ἄτιμος, ἂν ἐξηκολούθει νὰ διοικῇ τοὺς Τούρκους ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸν προσεκάλεε νὰ προσδιορίσῃ τὸν τόπον διὰ νὰ μονομαχήσουν. Ἐν τέλει τοῦ ἔγραψεν, ὅτι, ἂν δὲν ἐδέχετο τὴν μονομαχίαν καὶ τὸν συνήντα ὅπουδήποτε, θὰ τὸν ἐπερνοῦσεν ἀπὸ τὴν Σά ν τ α—Κ α τ ε ρ ί ν α, δηλαδή τὴν τεραστίαν σπάθην του. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, ὁ Ροζαρόλ ἐνεθυμήθη τὴν πρόσκλησιν. Καὶ ἠρώτησε μήπως ἐφθασε καμμία ἀπάντησις ἀπὸ μέρους τοῦ Γάλλου ἐξωμότου. Ὅταν οἱ παριστάμενοι υἱοὶ τοῦ ἀπήντησαν, ὅτι ὁ ἀντίπαλός του δὲν ἐτόλμησε ν' ἀπαντήσῃ, ἐκεῖνος ἤρχισε νὰ λέγῃ σιγὰ-σιγὰ τὰς τελευταίας παραγγελίας του. Ἐβεβαίωσεν, ὅτι δὲν λυπείται, διότι ἀποθνήσκει, ἀλλὰ διότι ἀφήνει τὴν πατρίδα του ὑπὸ τὴν τυραννίαν.

—Ἐπεθύμουν—εἶπε—νὰ ἴδω τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωμένην διὰ νὰ μάς βοηθήσουν, ἔπειτα, καὶ ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μας !

Ἐπειτα ἐκάλεσε γύρω του τὰ παιδιὰ του. Καί, ἀφοῦ τοὺς προσέφερεν ἀπὸ ἓν ἀναμνηστικὸν δῶρον, τὰ ἐφίλησε. Ἐστράφη κατόπιν πρὸς τὸν παριστάμενον φίλον του Ἰταλὸν μηχανικὸν Σκάρπα καὶ ἐφώνησε :

—Χόρτασε, τύραννε τῆς Νεαπόλεως, ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν Ἰταλῶν. Μάθε, ὅτι πεθαίνω καὶ χαίρῃ !

Καὶ ἐξέπνευσεν, ἔτσι μὲ τὴν τελευταίαν αὐτὴν πατριωτικὴν κραυγὴν του, μὲ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πικρίας, διότι δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἴδῃ τὴν ἐκκληρώσιν τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων του.

Ἡ Κυβέρνησις Κουντουριώτου διέταξε καὶ ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτῃ ἡ κηδεία τοῦ Ροζαρόλ, δημοσίᾳ δαπάνῃ. Ὁ Ἰταλὸς στρατηγὸς καὶ ἐνθουσιώδης φιλέλλην, ἐτάφη ἔξω ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, εἰς τὸ περιβόλι τοῦ Ἀζιώτη, παρὰ τὴν τοποθεσίαν ποῦ ἦτο ἀργότερα γνωστὴ ὑπὸ ὀνομασίαν «καφενεῖον τοῦ Κυβερνήτη».

Δ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΝΕΙΡΑ ΝΙΟΤΗΣ

"Ελαμπε τότε ή νιότη μές στά μάτια μας
κι' όνειρευόμαστε—και ξύπνιοι άκόμην—οί δυό :
Σάν άδυτο άστρο θά σελάγιζεν ή άγάπη μας
σ' έναν άνέφελο Αύγουστιάτικο ούρανό.
Κι' ό φτερωτός καιρός στο πείσμα του θανάτου
θά μας ταξίδευε λικνιστικά πά στην τροχιά του.

Σφιχτόδετοι σάν κυπαρίσσι και κισσός
συχνά θάναρωτιόμαστε : «και τί μās λείπει ;»
Στο στόμα πάντα σύκου γλύκα θάχαμε,
χορούμενο στά στήθια πάντα καρδιοχτύπι.
Μεταξωτών χειρών τά πλούσια χάδια
θά μας γητεύαν άφραστα, πρωϊνά και βράδια.

Μές άπ' τάνύσταχτά μας βλέφαρα
δē θάναδεύαν έγνοιες φαρμακευτρες σάν τά κρίματα.
Κι' άβρά μαϊστράλια οί σκέψεις μας
θάγκάλιαζαν τά λούλουδα, τά σύννεφα, τά κύματα.
(ώ σάν άμυγδαλιάς άνθοί λευκές τών νιών έλπίδες,
πού τών όνείρων σās ποτίζουν οί δροσοσταλίδες !)

Θυμάσαι ; τότε όνειρευόμαστε κ' οί δυό
στο μπουμπουκένιο ξάνοιγμα κάθε στιγμής...
Μά τά όνειρα γιατί τή ζωή τους νά μετρούν
μέ τή ριπή τής άστραπής ;
Κ' ή νιότη, ώϊμέ, γιατί σάν ήλιος νά γοργοκυλά,
για νά χαθῇ στοῦ όρίζοντα τά χάη τά δυσμικά ;

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Συνεχίζω, χάριν τῆς ἱστορίας τῶν Πατρῶν, τὴν δημοσίευσιν διαφόρων ἀνεκδότων ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων δυνατὸν νὰ προκύβῃ βοήθημά τι εἰς τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Πατρῶν καταγινομένους.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ



—Ἐκλαμπρότατε, εὐγενέστατε, καθαρώτατε, πιστότατε, ἀκριβέ μοι καὶ κατὰ πολλὰ ἀγαπητὲ φίλε Σιγ' Κόνσολε κύριε Γεώργιε Πάουλ, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαίρου-
τοῦμεν, ἐρωτοῦμεν τὸ ποθητόν μας χατῆρί σου καὶ μὲ τὸ παρόν μας φιλικὸν σοῦ φα-
νερόνομεν, ὅτι ὁ Σιγ' Γεωώλιμος Κουτούβαλης εἰς τοὺς 1806 Ἰουλίου 24 ἐτράβιξε
μίαν καμβιάλε (1) εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ εἰς τὴν ὀρδινίαν (2) τοῦ ἐδῶ Νικολάου
Κρίτζου ἀπὸ γρόσια δύο χιλιάδας ἑπτακόσια ἑξήντα ἓνα, διὰ νὰ ἤθελε τὰ πληρώσῃ
ὁ ἴδιος Σιγ' κουτούβαλης εἰς τὴν ὀρδινίαν τοῦ εἰρημένου κρίτζου κατὰ τὴν πρώτην
τοῦ ἀτελθόντος αὐγούστου τοῦ ἐνεστώτος χρόνου. τὴν αὐτὴν καμβιάλε κατὰ τὴν τά-
ξιν τῆς ἐμπορικῆς ἐτηρέωσεν (3) ὁ ρηθεὶς κρίτζος εἰς τὴν ὀρδινίαν τοῦ ἐδικοῦ
μας Λεονάρδου Ἀδαμοπούλου καὶ ὁ αὐτὸς Ἀδαμόπουλος τὴν ἐτηρέωσεν εἰς τὴν
ὀρδινίαν τοῦ σιὸρ Φῶτη Κισινίρη, ὁ ὁποῖος ὄντας εἰς ζάκυνθον νὰ λάβῃ τὴν καλω-
σύνην νὰ σκοδαίρῃ (4) τὰ εἰρημένα ἄσπρα καὶ νὰ τὰ στείλῃ τοῦ ἐδῶ ἐδικοῦ μας Ἀ-
δαμοπούλου. εἰς τὴν σκαδέντζαν (5) λοιπὸν τῆς αὐτῆς καμβιάλες ὁ Σιγ' Κισινίρης
ἐπῆγεν εἰς τὸν εἰρημένον κουτούβαλιν διὰ νὰ λάβῃ τὰ μετρητὰ καὶ αὐτὸς μὲ δεήσεις
πολλὰς ἔκαμε τὸν Κισινίρην νὰ τὸν ἀναμμένη ἀκόμη ἡμέρας ἔνδεκα κάμνωστας τον
ὅμως νὰ ξαναβεβαιώσῃ τὸ χρῆός του μὲ τὴν ὑπογραφὴν του εἰς τὴν ἰδίαν καμβιάλε.
τελειωθείσης καὶ αὐτῆς τῆς διορίας καὶ ζητῶντάς του τὰ μετρητὰ, πάλιν ἤρχισε νὰ
τάσῃ, ὅτι πληρόνει ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ πάντοτε ἐστάθισαν ψευδεῖς αἱ ὑποσχέ-
σεις του τόσο, ὅπου ἐβιάσθη ὁ Σιγ' κισινίρης διὰ νὰ τοῦ κάμῃ πρετέστα (6), νὰ
τὸν κράξῃ εἰς ἀρετοὺς κριτὰς μεταχειριζόμενος καὶ κάθε ἄλλον τρόπον καὶ μέσα, διὰ
λάβῃ τὰ εἰρημένα ἄσπρα, ὁ δὲ κουτούβαλης, ὡς ἐβεβαιώθημεν, ἀδιαφορεῖ εἰς αὐτὰ
καὶ οὔτε ἀκρόασιν δίδει εἰς τὰ κινήματα τοῦ κισινίρη. εἰς αὐτό, φίλτατε Σιγ' κόν-
σολε, πολλὰ ἀποροῦμεν καὶ εἰς ἀδημονίαν εὐρισκόμεθα, βλέποντες τὸ φανερόν καὶ
μεγάλον ἀδικον, ὅπου ζητεῖ νὰ κάμῃ ὁ κουτούβαλης τοῦ ἐδικοῦ μας Ἀδαμοπούλου,
ὁ ὁποῖος Σᾶς εἶναι γνωστόν, ὅτι εἶναι ῥαγιᾶς τοῦ κραταιοτάτου Βασιλέως μας καὶ
δοῦλος ὄχι μόνον ἐδικὸς μου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν Πατρινῶν, μὲ τὸ νὰ εὐρίσκειται εἰς
κάθε δούλευσιν τοῦ Βηλαετίου, καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλοῦμεν πολλὰ καὶ ἐγὼ καὶ
ὅλοι οἱ Πατρινοὶ νὰ γράψετε εἰς ζάκυνθον, ὅπου κάμνει χρεῖα καὶ ὅσα πρέπουν διὰ
αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ πληρώσῃ ὁ κουτούβαλης τὸ χρῆός του μὲ ὅλα τὰ ντάνα (7)
κατὰ τὴν τοῦ ἐμπορικοῦ τάξιν εἰς τὸν ἐκεῖ κισινίρην, διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ ἀδίκως ὁ
ἐδικὸς μας Ἀδαμόπουλος, ἐπειδὴ καὶ ἡ εὐγενεία σας βλέπετε πὺς φυλάττομεν τοὺς
ὄρους τῆς φιλίας καὶ τὴν καλὴν ἀρμονίαν, χωρὶς νὰ ἀφῆσωμεν ποτὲ νὰ ἀδικηθῇ κα-
νένας προτάτος (8) σας ἀπὸ ῥαγιᾶν οὔτε ὀβολόν, καὶ μάλιστα οἱ Νησιῶται εἶναι πα-
σίδηλον, ὅτι ἐδῶ γοδαίρουν (9) ὅλην τὴν καλὴν φήμην καὶ ἡσυχίαν. ὁθεν παρακαλοῦ-

(1) συναλλαγματικὴν. — (2) διαταγήν. — (3) ὁπισθογράφην. — (4) εἰσπράξῃ. — (5) λήξιν. — (6) δια-
μρτυρίαν. — (7) ζημιὺς. — (8) ἐπῆκοος. — (9) ἀπολαῶν.

μεν διὰ χατῆρί μας νὰ γράψετε, ὁποῦ νὰ πάρῃ τέλος αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις, νὰ μὴ μείνῃ
ξημωμένος ὁ ἐδικὸς μας Ἀδελφουλός, τὸ ὅποιον δὲν ἐλπίζομεν.
ταῦτα καὶ θεόθεν ὑγιαίνειτε.

1808 Ἰανουαρίου 2. II. Πάτρα.—

(ἐκ τοῦ περιθωρίου τῆς α'. σελίδος)

[ΤΣ] βοῦβόντας πάτρας

Ὅσμαν μπείς.

Πανευγενέστατε καὶ κατὰ πολλὰ ἡγαπητὲ ἄκρε καὶ καθαρὲ πιστὲ καὶ παντοτινὲ
ἀκριβέ μας φίλε Sigr κόνσολε, Κύριε Γεώργιε Πάουλ, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαίρετοῦ-
μεν, ἐρωτοῦμεν τὸ ποθητόν μας χατῆρι σου.

Πρὸ τοῦ μηνεμοῦ μου διὰ Τριπολιτῆς σὰς ἐνόχησα παρακαλώντας σας νὰ γρά-
ψετε εἰς ξάκυνθον διὰ νὰ πλερωθοῦν τὰ γρόσια 2760 ὅπου ἔχει νὰ λάβῃ ἡ βασιλικὴ
μας κάσα (1) καὶ ὁποῦ χρεωστοῦνται ἀπὸ τὸν Κόντε Ἰερώνυμον Κουτούβαλην δι' ἐνυ-
πογράφου καμπιτάλες τοῦ ἰδίου. τὸ αὐτὸ γράμμα μας ἐστάλθη εἰς τὸν κύριον ἀμμηνι-
στρατόρον (2) τῆς ξακύνθου, ἕως ὥρας δὲ δὲν εἶδαμεν κανένα ἀποτέλεσμα τῆς ἀναφορᾶς.
Ξαναπαρακαλοῦμεν πάλιν τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας νὰ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ γρά-
ψετε εἰς ξάκυνθον ἢ ὅθεν ἄλλου καὶ μὲ τὸν τρόπον ὅπου κρίνετε εὐλογον, διὰ νὰ ὑπο-
χρεωθῇ ὁ χρεοφειλέτης κουτούβαλης νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, καθὼς εἶναι τὸ εἰ-
καιον, χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ καὶ χωρὶς καμμίαν πρόφασιν. καὶ φθάνει ὁποῦ εἶναι
τώρα ἑπτὰ μῆνες σχεδὸν ὁποῦ μᾶς πεζογελεῖ μὲ τὸ σήμερον καὶ αὐριον. Ὁ Sigr κον-
τούβαλης μὴν πληρώνωντας τὸ χρέος του πάσχει καὶ φαίνεται νὰ μᾶς σύρῃ εἰς τὰ κρι-
τήρια τῶν Νησιῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἔχωντας αὐτοὺς ὅλα τὰ μέσα καὶ τὴν δύναμιν ὡς ἀρ-
χων ἐντόπιος καὶ παριδάντες (3), νὰ μὴν δυνηθῶμεν ποτὲ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας.
ἡμεῖς δὲ παρακαλοῦμεν τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας νὰ εὐρῇ τὸ μέσον ὁποῦ νὰ ἀποφύ-
γωμεν εἰς τὸ νὰ πᾶσωμεν εἰς ἓνα τοιοῦτον χάος προτιμώντας καλῆτερα νὰ μεταχειρι-
σθῶμεν κάθε ἄλλον ὅμως συγχωρημένον τρόπον, διὰ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας.—ἡμεῖς
ἐλπίζομεν πάντοτε εἰς τὴν στενὴν φιλίαν καὶ καλὴν ἀνταπόκρισιν ὁποῦ πρέπει νὰ
σώζεται μεταξύ εἰς τοὺς γειτονικοὺς τόπους, καθὼς καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος βασίλεια,
ὅτι ἔφθανε μόνον νὰ ζητήσωμεν διὰ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας, καθὼς δὲν λανθάνει
τῆς Ἐκκλαμπρότητός σας νὰ ἐνεργῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ὅλας τὰς ὑποθέσεις τῶν σοῦδη-
των (4) τοῦ κραταιοτάτου αὐτοκράτορος τῶν φραντζέζων καὶ ξεχωριστὰ τῶν Νησιῶτων.
τοῦτος δὲ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον φέρονται εἰς ταύτην μας τὴν ὑπόθεσιν δὲν ἀνταπο-
κρίνεται τελείως.—Ἐλπίζομεν ὅτι τούτῃ ἡ δευτέρα μας ἀναφορὰ θέλει λάβει τὸ πλεόν
εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα μὲ τὴν ἐτοιμον πληρωμὴν τῶν ἄσπρων καὶ οὕτω θέλει παύσωμεν
εἰς τὸ νὰ ἐνοχλοῦμεν πλέον καὶ τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας καὶ τοὺς μεγαλητέρους μας,
ἐπειδὴ καὶ τὰ ἄσπρα αὐτὰ ἀπαρθενέβουν εἰς τὸ βασιλικὸν μερί, οὔτε ἡμποροῦν νὰ
χαθοῦν πόποτε, εἰ δὲ καὶ τὰ ἄσπρα δὲν πληρωθοῦν θέλει γράψωμεν ἀφεύκτως εἰς
κορφούς, εἰς τὸν ἐκεῖ Ἐξοχώτατον Κύριον Κον μερτιέρη.—Ταῦτα μὲν φιλικῶς, παρὰ
δὲ Θεοῦ ὑγεία καὶ εὐτυχία.

Πάτρα τῇ 10 Φεβρουαρίου 1808.

* *

Τὰ κατωτέρω δύο ἔγγραφα πραγματεύονται περὶ τῆς συλλήψεως ἐνὸς
πλοίου ἐκ Γαλαξειδίου, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὁποίου γίνονται φιλικαί

(1) Ταμεῖον.—(2) Διοικητὴν.—(3) Ἐμπορος.—(4) ὑπηκόων.

παρακλήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἀρχῶν τῶν Πατρῶν πρὸς τὸν Πρύτανιν Ζακύνθου καὶ τὸν Γενικὸν Προέξενον τῆς Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας Γ. Πάουλ.

Ἐκλαμπρότατε, εἰλικρινῆ ἄρε καὶ καθαρῇ πακτοτείνῃ γείτον καὶ φίλε πρῦτανι τῆς Ζακύνθου φιλικῶς σέ ἀκριβοχαίρετώ. ἐρωτῶ διὰ τὴν φιλικὴν μου ὑγείαν σου, μετὰ τοὺς φιλικούς μου ἀκριβοὺς χαιρετισμούς δὲν λείπω νὰ σοῦ φανερώσω, ὅτι εἰς τὸν ἀπερασμένον μῆσος τῆς ὀχλομοχίας φαίνεται πῶς ἕνα καὶ τοῦ παρόντος μαχμοῦτ ταξιδεύοντας τὸν ἔπιασε ἕνα ζακυνθινὸν μὲ παντιέρα ρεπουμπλικαν καὶ τὸ ἔκαμε πρῶτα τὸ ὅποιον εὐρίσκειται αὐτοῦ εἰς ζακυνθον ἀραμένο χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτηγῇ κανεῖς, ὅθεν μέλει νὰ χαλάσῃ ἀδίκως χωρὶς νὰ κἀνῃ καμμίαν ὠφέλειαν εἰς τὴν δούλεινίαν σας. διὰ τοῦτο παρακαλῶ διὰ χατήρι μας νὰ κάμειτε τὴν καλωσύνην νὰ τὸ ἐλευθερώσετε νὰ τοῦ δοθῇ τοῦ ρηθέντος μαχμοῦτ, διὰ τὸ ὅποιον μᾶς ὑποχρεώσετε, ὅπου καὶ ἡμεῖς νὰ ἀγρυπνοῦμεν διὰ κάθε σας ὑπόθεσιν ἐνταῦθα, ἀγκαλὰ καὶ ποτεῖς δὲν ἐμείναμεν ὀπίσω διὰ κάθε ὑπόθεσιν τῶν σουδίων σας καὶ αὐτὸ τὸ θάρρος μᾶς παρακινεῖ καὶ σᾶς γράφομεν, διὰ τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ζήτημά μας νὰ τοῦ δοθῇ αὐτὸ τὸ καὶ τοῦ παρόντος πτωχοῦ μαχμοῦτ εἰδοποιώντας με διὰ τὴν φιλικὴν μου ὑγείαν σας καὶ διὰ κάθε τυχοῦσαν ὑπόθεσιν σας ἐνταῦθα καὶ θεοῦθεν τέλος ἀγαθόν.

1808 Φεβρ. 22 Πάτρα

* *

Ἐκλαμπρότατε ἄρχον Κύριε Γεώργιε Πάουλ, Κόνσολε Γενικῇ τῆς Ὀλλανδίας καὶ βελγί, τοῦ Κονσολάτου τῶν Φραντζέζων.

Μὲ τὸ ἐδῶ ἐπιτεριεχόμενον ὅπου διευθύνομεν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας (1) Ζακύνθου, φανερόνομεν τὸν θαυμασμόν ὅπου μᾶς ἐπροξένησεν ἡ εἰδησις ὅτι ἕνας Κουρσάρος φραντζέζος ἔπιασεν καὶ ἤφρεν εἰς Ζακυνθον ἕνα καραβόπουλο ραγιατίτικο κάποιον Γαλαξειδιώτη Ἀνδρέα Θεοδοροπούλου, τὸ ὅποιον εἶχε φορτώσει σταφίδα ἐδῶ εἰς τὴν σκάλα μας διὰ λογαριασμόν ραγιαδῶν μας διὰ Τούνεζι, καθὼς στοχάζομαι ὅτι καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης σας νὰ τοῦ ἐδώσατε τὰ ἀναγκαῖα γράμματα ἀπὸ τὴν Καντζελαρίαν σας (2).—ἡμεῖς εἰς κανένα πρᾶγμα ὅπου νὰ ἀποβλέπῃ τοὺς φίλους μας τοὺς φραντζέζους δὲν κάμνομεν καμμίαν ἔλλειψιν, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, ἡ γειτονικὴ καλὴ ἀνταπόκρισις καὶ κατὰ τὰς ὑψηλὰς προσταγὰς ὅπου καὶ καθ' ἡμερινῶς λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν Ὑψηλότατον Βελγιοιουναῖμ μόρα βελισσὴ βεζύρη καὶ ἀνθέντη μου.—πρέπει λοιπὸν καὶ οἱ φίλοι μας νὰ ἀνταποκρίνονται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ὅθεν καὶ σᾶς παρακαλοῦμεν στέλλοντας τὸ ἔσῳθεν εἰς Ζακυνθον νὰ γράψετε καὶ ἡ Ἐκλαμπρότης σας μὲ ὅλην τὴν ἔφεσιν διὰ νὰ ἀφελθῇ τὸ Καράβι μὲ τὸ φορτίον καὶ ἀνθρωποὶ του διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξίδι του, ὅτι μεγάλῃ ζημίᾳ ἀκολουθᾷ τῶν ἐδικῶν μας. παρομοίως τάσσομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸ μέρος μας νὰ μὴν λείψομεν εἰς τὸ νὰ κάμωμεν τὴν πρέπουσαν ἀνταμοιβὴν εἰς τοὺς σουδίτους νησιώτας ὅπου μετέρχονται τὸ ἀλίσβερίσι (3) εἰς τοῦτα τὰ μέρη, καθὼς καὶ ἕως ὥρας θαρρῶ, ὅτι δὲν ἐλείψαμεν εἰς οὐδέναν καὶ εἰς τοῦτο μάρτυς ἡ Ἐκλαμπρότης σας. Ταῦτα μὲν φιλικῶς καὶ ὑγείαν παρὰ Θεοῦ.

Πάτρα τῇ 24 Ἰουλίου 1808

Τῆς Ἐκλαμπρότητός σας φίλος εἰλικρινῆς
Ὁξουμάνιπτεῖς βοϊβόγτας παλαιᾶς πάτρας

(1) Ἀστυνομίας.—(2) Γραμματεῖαν.—(3) Δοσοληψία.

RICHARD MIDDLETON ΤΟ ΨΑΡΙ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ Richard Middleton εἶναι ἀπ' τὰ γνωστότερα ὀνόματα τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας. Ἐργαφε κυρίως ποιήματα καὶ διηγήματα. Τὰ τελευταῖα εἶναι μὲ καθαρῶς συμβολικὸ περιεχόμενον. Καὶ τὸ διήγημα ποὺ μεταφράσαμε δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Middleton : εἶναι ἓνα μικρὸ συμβολικὸ ἀριστούργημα. Τὸ «ψάρι τῆς στέγης» εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ ποιητῆ, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται ὁ Middleton. Εἶναι ἡ τραγικὴ μοῖρα τοῦ ἀγνοημένου στὸν καιρὸ τοῦ ποιητῆ, ποὺ τὸν καταλαβαίνουν τέλος, ὅταν εἶναι πιά ἀργά... Ὁ Richard Middleton πέθανε σὲ ἡλικία 29 ἐτῶν στὶς Βρυξέλλες τὸ 1911, σὲ ὕλική καὶ ἠθικὴ δυστυχία.

Π. ΘΑΛ.

Σ' αὐτὴ τῇ συνοικίᾳ, στὰ βορειοανατολικά τοῦ Λονδίνου, μιὰ παραῖξη νῆμα ὕψωνε, τῇ μιᾷ κοντὰ στὴν ἄλλη, τοῦτες τὶς ἐργατικὲς πολυκατοικίαις, ἀκόμα σχεδὸν καινούργιαι, μὲ τὴν πομπώδη ἀσχήμια τῶν διαμερισμάτων τῆς Maida Vale. Τὰ πέτρινα σκαλοπάτια τοὺς ἀντηχοῦσαν, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὥς τὸ βρῆδον, ἀπὸ τὰ πηδήματα τῶν παιδιῶν· οἱ στέγες τοὺς ἐπίπεδες μὲ ταράτσα, χρησίμευαν γύρω-γύρω γιὰ μέρος νὰ παίζουν οἱ νεαροὶ καὶ γιὰ νὰ στεγνώνουν οἱ νοικοκυρεῖς τὰ ρούχα.

Τὸ μεσοκαλόκαιρο ἦταν ὁμορφα σ' αὐτὲς τὶς ταράτσες, ἢ τοὐλάχιστον ὄχι καὶ πολὺ ἄσχημα, γιὰ νὰ παίζουν τὸ κρυφτοῦλι ἢ τ' ἀγάλματα, ἀνάμεσα στὰ μουσκεμένα ρούχα ποὺ κρέμονταν. Καὶ τὶ εὐθυμίες φωνές, σὰν ὁ ἄνεμος ἢ καμμιὰ μανούβρα τοῦ παιχνιδιοῦ ἐφάρμοζε συχνά, σὲ κανένα νεαρὸ πρόσωπο, κανένα φαρδὺ καὶ ὑγρὸ ἀσπρόρουχο ! Ὡραῖες μέρες !

Ὁ Γιώργος ἔβλεπε μ' ἀλλιόωτικο μάτι αὐτὰ τὰ μέρη τῆς χαρᾶς. Δὲν ἔπαιξε οὔτε τὸ κρυφτοῦλι, οὔτε τ' ἀγάλματα. Οἱ εὐθυμίες φωνῆς τῶν συντροφῶν δὲν εἶχαν γι' αὐτόν, παρὰ τὴ σημασία τοῦ ὑποκώφου θορύβου, ποὺ ἀνέβαινε ἀπ' τὸ ἱλιγγιώδες βάθος τῶν δρόμων, ὅλο φωνές καὶ σφυρίγματα. Ἀκουμπισμένος στὰ κάγκελα, σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς στέγης του, ἔπαιξε μόνος· καὶ τὸ παιχνίδι του ἦταν νὰ σκέφτεται, ὅτι τὸ μεταλλικὸ τοῦτο κιγκλίδωμα ἀντὶ νὰ περικλείει τὴν ταράτσα, φυλάκιζε, ἀντιθέτως, ὅλο τὸ Λονδίνο σ' ἓνα κλουβὶ σιδερένιο. Ὁ Γιώργος ἐτελείωνε, ἀπομακρύνοντας ἔτσι κάθε πραγματικὸ περιστατικὸν ποὺ τοῦ συνέβαινε. Φανταζόταν ὅτι βρισκόταν ἐκεῖ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς γέννησής του—ἔδω κι' ἔντεκα χρόνια—σ' αὐτὴ τὴν ἴδια γωνίᾳ τῆς ταράτσας, νὰ παρατηρεῖ τοὺς ἴδιους συντρόφους, τοὺς ἀποροφημένους πάντα μὲ τὰ ἴδια παιχνίδια, αἰωνίως τὰ ἴδια καὶ πάντοτε παιδαριώδη.

Κατὰ τὸν Αὐγουστο, ὅταν ὁ ἥλιος ἔπεφτε κάθετα, ἡ ἀσφαλτος ἔκαιγε

κάτω ἀπ' τὰ πόδια, πράγμα πού δὲν ἐμπόδιζε τὰ παιδιά νὰ παίζουν καὶ νὰ τρέχουν. Πάντα μόνος ὁ Γιώργος, ἀναρωτιότανε γιατί τόσες ἀχρηστες κινήσεις. Καὶ δὲ σκεφτότανε μονάχα τὰ παιδιά, ἀλλὰ κι' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους πού πήγαιναν κι' ἐρχόντουσαν, γύρω ἀπ' τὸ κρεββάτι του, χωρὶς μιὰ στιγμή νὰ ἡσυχάσουν, χωρὶς ποτὲ νὰ σωπαίνουν, τὶς μέρες πού ἦταν ἄρρωστος στὸ κρεββάτι, πράγμα ὄχι σπάνιο.

«Σὲ τί ὠφελοῦν τόσες προσπαθίειες, μονολογοῦσε, ὅταν εἶναι τόσο ὁμορφα νὰ μένει κανεὶς ξαπλωμένος, ἀκίνητος στὴ ζεστασιά του, καὶ νὰ αἰσθάνεται τὸν χρόνο νὰ τρέχει ἀπὸ πάνω του, σὰν τὸ νερὸ μιᾶς πηγῆς, μὲ τὸ γλυκὸ κελάρυσμα πού ξαλαφρώνει ;»

Στὰ μάτια τῶν παλῶν νοικάρηδων ὁ Γιώργος περνοῦσε γιὰ παιδι παρᾶξενο. Οἱ νεώτεροι τὸν εἴτεραν λίγο. Μὰ ἡ γενικὴ γνώμη ἀπὸ πάνω ἔως κάτω στὸ ἀκίνητο ἦταν, ὅτι εἶναι πολὺ ἀξιολύπητο τὸ νὰ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ὄνειροπόλου αὐτοῦ παιδιοῦ τόσο εὐθραστο, γιὰ νὰ μπορεῖ ἀποτελεσματικὰ νὰ δεχτεῖ τὴν λογικὴ μὲ τὸ παραμικρό.

Οἱ σύντροφοί του ἀκόμα θὰ τὸν εἶχαν ἐντελῶς ἀγνοήσει, ἐὰν ὁ Γιώργος δὲν εἶχε κάποτε-κάποτε παρᾶξενες φαντασίες, πού ἀνελύντο κάποιες ὥρες σὲ ὥραιες ἱστορίες καὶ ἄλλοτε σὲ παιχνίδια πρωτόπαικτα· δὲν τὸν χρησιμοποιοῦσαν παρὰ γιὰ τὴν ὠφέλεια κατὶ τέτοιων ὥρων πού ὁ Γιώργος ἦταν ἐμπνευσμένος. Τέλος, ὁ Γιώργος ἦταν πάντα ἔρημος, χωρὶς κι' αὐτὸς νὰ ἔχει τὴν ἔννοια τῆς λέξης, πού προσδιώριζε τὴν κατάστασή του.

Ἄπ' τὸ πρῶτ', ἐνῷ οἱ πρῶτοι θόρυβοι τοῦ Λονδίνου ἔσβυναν στὰ κάγκελα, ὁ Γιώργος περνοῦσε τὴν ὥρα του παρατηρώντας μὲ προσοχὴ τὴν ὄψη τῶν στεγῶν καὶ τῶν καπνοδόχων, τὴν μικρογραφία τῶν ἄλλων κατοικιῶν, τοὺς δρόμους, ἔτσι ὥς διαγράφονταν σὰν τὴν πλάκα τοῦ σκακιοῦ, πού ἀπ' τὸ βάθος τοὺς μαντεύονταν ἡ βοή τῆς πόλης.

Κι' ἔτσι κυλοῦσε ὁ χρόνος ὥς τὸ βράδυ. Μὰ ὅταν τὸ σούρουπο ἔχοντας καταλύσει τὸ λαβύρινθο τῶν δρόμων πρόφθασε τὴ στέγη τοῦ ἀκινήτου, τὰ παιδιά ἔρχονταν, κουρασμένα ἀπ' τὰ παιχνίδια τους, νὰ καθίσουν γύρω ἀπ' τὸν Γιώργο, κοντὰ στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνερου, ὅπως οἱ Ἀνατολίτες μαζεύνονται τὸ βράδυ γύρω ἀπ' τὶς πηγές.

Ἡ δεξαμενὴ ἦταν εὐρύχωρη καὶ ξεσκέπαστη, ὄχι ὅμως βαθειά. Ἐνα κυκλίδωμα ἐμπόδιζε κάποτε τὴν εἴσοδο. Ὑστερα, ὅταν δύο κυκλίδες ἔσπασαν, τὰ παιδιά συνήθισαν νὰ γλιστροῦν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα. Κάθε βράδυ τὸ εὐρισκε ἑκεῖ, καθισμένα στὶς φτέρνες τους, γύρω ἀπ' τὸ Γιώργο καὶ τὶς ἱστορίες του. Παρᾶξενες ἱστορίες, ποὺ σ' ἔκαναν νὰ σκέφτεσαι τυφλὰ τέρατα πτωκαθούμενα, γέρους παραλυτικούς νὰ μορφαίνουν καὶ εὐθυμα χοροπηδήματα κατσικιοῦ.

Πρὸ πάντων τὰ παιδιά ἀγαποῦσαν τὶς ἡθικὲς ἱστορίες. Ἡ προτίμησή τους μάλιστα δινότανε στὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῶν παπουτσιῶν

του, πού ὁ Γιώργος τὴν διηγότανε καλλίτερα ἔτσι πού νά νάιναι δύσκολο νά τὴν διηγηθεῖ κανεὶς ὑστερα ἀπ' αὐτόν, καὶ ἡ ὁποία πάνω-κάτω ἦταν : « Ζοῦσε μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ ἕνα παιδάκι πού τὸ λέγανε Ἀρθοῦρο, καὶ κατοικοῦσε σ' ἕνα σπίτι σχεδὸν ὅμοιο μὲ τὸ δικό μας. Τὸ παιδάκι αὐτὸ εἶχε τὴν κακὴ συνήθεια νὰ κάνει κόμπους στὰ παπούτσιά του, ἀντὶ φιόγκους. Ἐνα βράδυ πού ὁ Ἀρθοῦρος ἔπαιζε στὴν ταράτσα, κι' ἐνῶ εἰχότανε νά'χε φτερά σὰν σπουργίτι, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ πετάξει πάνω ἀπ' τὰ σπίτια τοῦ Λονδίνου, ἕνας ἄνεμος ἄρχισε νὰ φυσᾷ, τόσο δυνατὸς πού ὅλος ὁ κόσμος φοβήθηκε. Ὁ Ἀρθοῦρος ἐνόμισε ὅτι αἰσθανότανε νὰ τοῦ φυτρώνουν φτερά στὴ ράχη. Κι' ἦταν ἀλήθεια. Σὲ λίγο ὁ Ἀρθοῦρος πετοῦσε πάνω ἀπ' τὰ σπίτια, ὅπως τῷχε ἐπιθυμῇ.

Πέρασε ὅλη τὴν καταιγίδα πετώντας σὰν ἀληθινὸ σπουργιτάκι. Κι' ὅταν πιά ἡ καταιγίδα πέρασε, βρέθηκε σ' ἕνα πολὺ ἥσυχο μέρος, στὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. Ὑψώνοντας τὰ μάτια του εἶδε ὅλα τ' ἀστέρια. Ἦταν συνδεμένα μὲ τὸν οὐρανὸ μὲ κορδόνια παπουτσιῶν, μὲ κορδόνια δεμένα φιόγκο καὶ ὄχι μὲ κόμπους. Ἔτσι ἦταν κανονισμένα γιὰ νὰ μπορεῖ εὐκόλα ὁ Θεὸς νὰ λύνει τὰ κορδόνια, ἐὰν τὸ ἐπιθυμοῦσε, καὶ ν' ἀφίνει νὰ πέφτουν τὰ ἀστέρια κατὰ τὴ βούλησὶ του. Ξέρετε δά, ὅτι εἶναι καλοκαιριάτικες νύκτες, πού βλέπουμε τ' ἀστέρια νὰ πέφτουν.

Ἐνῶ ὁ Ἀρθοῦρος σκεπτότανε, ὅτι οἱ ἄγγελοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ὥραϊα μικρὰ δαχτυλάκια, γιὰ νὰ δένουν τόσον ὁμορφους φιόγκους, τὰ πόδια ἄρχισαν κάπως νὰ τοῦ βαραίνουν. Κι' ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, τόσο καὶ βαρύτερα ἔνιωθε τὰ πόδια του.

Ὁ Ἀρθοῦρος θέλησε νὰ σκύψει γιὰ νὰ βγάλει τὰ παπούτσιά του, ἀπὸ φόβο μήπως ξαναπέσει στὴ γῆ. Ἀλλὰ μὴ μπορῶντας νὰ λύσει τοὺς κόμπους γρήγορα, τὸ βάρος τῶν ποδιῶν του τὸν παρέσυρε· δὲν ἄρχισε νὰ πέσει· ἔπεφτε ὅλο καὶ γρηγορώτερα. Ἐνῶ βυθιζότανε στὸν ἀέρα μὲ μιὰ ταχύτητα ἱλιγγιώδη, κατάλαβε ξαφνικὰ τὸ σφύριγμα τάνεμου στὰ σύρματα τοῦ τηλεγράφου, καί, μιὰ στιγμὴ ἀργότερα, τὶς φωνὲς τῶν ἐρημεριοπωλῶν νὰ διαλαοῦν τὶς ἐρημερίδες τοῦ ἀπογείματος. Καὶ προσεγειώθη μὲ ὀρμὴ στὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ του.

Ἡ σύγκρουση ἦταν τρομερή. Ὁ Ἀρθοῦρος μεταφέρθηκε στὸ νοσοκομεῖο· ἕνας γιατρός τοῦ ἔκοψε τὰ πόδια του. Τοῦ ἔβαλαν ξυλοπόδαρα, ἀντὶ γιὰ τὰ δικὰ του καὶ ποτὲ ὁ Ἀρθοῦρος δὲν μπόρεσε νὰ ξαναπετάξει : τὰ νέα του πόδια ἦσαν πολὺ βαριά».

Κάθε φορὰ πού ὁ Γιώργος διηγιότανε αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, τὰ παιδιὰ φρόντιζαν, γι' ἀρκετὲς μέρες, νὰ μὴ δένουν κόμπο τὰ κορδόνια τους. Ἄλλες φορὲς χρονοτριβοῦσαν κοιτώντας τὸ νερό, στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνερου. Ὁ Γιώργος τότε τοὺς μιλοῦσε γιὰ τὸ Ἐξοχο Ψάρι, πού ζοῦσε κρυμμένο στὸ βάθος, καὶ πού τὸ νερὸ εἶναι σκοτεινόν. Ὅταν ἡ δεξαμενὴ ἦταν μισογεμισμένη

ὁ Γιώργος μιλοῦσε στὸ ψάρι, μὲ φωνὴ ὀλότελα χαμηλὴ καὶ τὸ νερὸ τοῦ ἔστελνε μιὰν ἀπάντηση δυσδιάκριτη, κάποιον ἤχο...

Ἄλλες φορὲς τὸ νερὸ ἦταν ξέχειλο. Τότε τοὺς ἄρρεσε ν' ἀρουγκράζονται, μὰ τὸ νερὸ δὲν ἀπαντοῦσε πιά σ' αὐτὰ ποὺ τὸ ρωτοῦσαν : τὸ ψάρι σιωποῦσε. Ὁ Γιώργος ἔλεγε ὅτι τὸ ψάρι ἦταν πολὺ εὐτυχημένο γιὰ νὰ μιλάει καὶ ἀπασχολοῦσε τοὺς συντρόφους του μὲ τοὺς ἀλλεπάλληλους χρωματισμοὺς ποὺ πέρνουν τὰ λέπια. Κι' αὐτὸ τὸ ἔκανε μ' ἓνα τρόπο τόσο χτυπητό, ποὺ τὰ παιδιὰ κρεμόντουσαν στὴν ἄκρῃ τοῦ σκοτεινοῦ νεροῦ, γουρλώνοντας τὰ μάτια καὶ προσπαθώντας νὰ δοῦν τὸ ἐξαιρετικὸ ζῶο. Κανένα ἀπ' αὐτά, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Γιώργο, δὲν διέκρινε ποτὲ καθαρὰ τὸ ψάρι ὀλόκληρο, μὰ ὅλοι νόμιζαν πὼς κάτι εἶχαν δεῖ, μιὰ μόνη φορὰ, μι' ἀργηρωμένη πλευρὰ τοῦ ψαριοῦ νὰ χάνεται στὴ σκιά, στὸ διάστημα δύο ἀντανάκλασεων τοῦ φεγγαριοῦ, στὸ ταραγμένο νερὸ τῆς δεξαμενῆς.

*
* *

Ὁ ἐρχομὸς τοῦ Τζίμυ Σίμπσον μετέβαλε τὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ μικροῦ ἀκροατηρίου.

Ὁ Τζίμυ Σίμπσον ἦταν ἓνας ἀπ' τοὺς ἀναιδεῖς, βλάκες καὶ ἀλαζόνες τύπους, ποὺ ὑπερέχουν μόνο σωματικὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους καὶ οἱ ὅποιοι στὰ πνευματικὰ ζητήματα δείχνουν πομπωδῶς μιὰ βεβαιότητα, ἡ ὁποία εἶναι τόσο πιδὺ αὐθάδης, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἀγνοιά τους. Ἀπὸ τὴν πρώτη συνάντηση μεταχειρίστηκε τὸ Γιώργο μὲ μιὰ τέλεια περιφρόνηση καὶ τὴν πρώτη φορὰ ποὺ ἄκουσε τίς ἱστορίες του, φανέρωσε τὴν ἀπιστίαν του. Τὸ συμπέρασμα τοῦ ἦταν ἀναντίρρητο :

—Εἶναι φέμματα ! εἶπε. Δὲν ὑπάρχει κανένα ψάρι !

Ὁ Γιώργος αἰσθάνθηκε νὰ κλονίζεται ἡ πίστη του : ἡ πεποίθηση τοῦ ἀκροατηρίου ὀλοφάνερα ἄρχισε κι' αὐτὴ νὰ κλονίζεται. Ἡ ματιά του ἔκανε τὸν κύκλο τῶν συγκεντρωμένων, ἀλλὰ τὰ μάτια τους ἀπόφυγαν τὰ δικά του. Χωρὶς ἀμφιβολία τὰ παιδιὰ σκέπτονταν, ὅτι ἴσως νᾶχε γελαστῇ, ὅταν νόμισε ὅτι εἶχε δεῖ τὴν οὐρὰ τοῦ ψαριοῦ νὰ κινεῖται μέσα σ' ἀντανάκλασεις τοῦ φεγγαριοῦ.

Ὁ Γιώργος μένει μόνος κοντὰ στὴ δεξαμενὴ. Πέρασε τὸ ὑπόλοιπο τοῦ βραδιοῦ ἀναπολώντας τὴν προσβολή. Τὸ πέρασμα τοῦ γρόνου ἀντὶ νὰ τὸν καθησυχάζει, τὸν ἔκανε ἀπ' ὥρα σ' ὥρα πιδὺ ἀνήσυχο. Τ' ἄλλο πρωί, κάνοντας μιὰ μεγάλῃ προσπάθεια, πλησίασε τὸν Τζίμυ καὶ τοῦ λέει μ' ὅση μπορούσε ἐγκαρδιότητα :

—Ξέρεις, Τζίμυ, γελάστηκες. Εἶχα δίκιο. Ὑπάρχει ἓνα. Τ' ὀνειρεύτηκα χθές !

—Βλάκα, ἀπάντησε ὁ Τζίμυ. Τὰ ὄνειρα εἶναι κουταμάρα. Δὲν σημαίνουν τίποτα.

Πὼς νὰ πείσεις ἓνα τέτοιο ἀνθρώπο ; Μέχρι τὸ βράδυ ὁ Γιώργος ἔσπασε τὸ κεφάλι του μελετώντας τὸ πρόβλημα, ἀναζητώντας τὴν πεποίθησή

του. Τὰ μεσάνυχτα ξύπνησε, τὸ πρόβλημα ἦταν πάντα μπροστά του καὶ ἄλυτο. Οἱ κρόταφοὶ του κτυποῦσαν. Ἡ καρδιά του ἔπαλλε. Καὶ ξαφνικά, στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ του εἶδε τὴν ἀμφιβολία, ποὺ κατέκτησε τὴν καρδιά του. "Ἄν εἶχε ἀπατηθῇ ; ... "Ἄν δὲν εἶχε δεῖ τὸ ψάρι ; ...

Αὐτὴ ἡ ἰδέα μεγάλωσε μέσα του, πήρε διαστάσεις παραλογισμοῦ, ἔγινε σὲ λίγο ἀνυπόφορη. Ὁ Γιώργος εἶδε πὼς ἓνα τοῦ ἔμενε νὰ κάνει : νὰ πάει νὰ δεῖ. Σηκώθηκε ἀθόρυβα καὶ σύρθηκε ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι. Ἀπ' τὴν πέτρινη σκάλα, βαδίζοντας στὰ νύχια τῶν ποδιῶν του, ἔφτασε στὴν ταράτσα.

Τὸ φεγγάρι ἦταν ὁλοστρόγγυλο. Ἀλλὰ τόσα καὶ τόσα πράγματα ἔπλεαν στὸ νερὸ καὶ τὰ πλακάκια ἦσαν τόσο κρύα, κάτω ἀπ' τὰ γυμνὰ πόδια του, ποὺ ὁ Γιώργος στὴν ἀρχὴ δὲν εἶδε τίποτα. Ἐψαχνε χωρὶς νὰ βρῖσκει γιὰ κάποιο διδάστημα. Τέλος τὸ εἶδε νὰ λάμπει κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι κι' ἀπ' τ' ἀστέρια, πῶς παχὺ καὶ πῶς ὁμορφο, ἀπ' ὅτι τὸ εἶχε περιγράψει στοὺς συντρόφους του. Καὶ γυρίζοντας τὸ μικρὸ του δωμάτιο ριγώντας, ἔλεγε σὲ κάθε βῆμα : « "Ἡμῶνα βέβαια γιὰ τὸ δίκημο μου. "Ἡμῶνα πολὺ βέβαιος... »

Τ' ἄλλο πρωτὶ, δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθεί. Ἦταν πολὺ ἄρρωστος.

Πέρασαν μαῦρες μέρες κι' ἀκολούθησαν κι' ἄλλες. Τὸ νερὸ λίγο—λίγο κατέβαινε στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνερου. Στὴν ταράτσα τώρα τὰ παιδιὰ μὰζι μὲ τὸν Τζίμυ εἶχαν σχεδὸν ξεχάσει τὸ σύντροφό τους, ποὺ τοὺς ἔλεγε χθὲς ἀκόμη ἱστορίες. Πότε-πότε ὅμως ἔλεγε τὸ ἓνα ἢ τ' ἄλλο.

—Ξέρεις ; ὁ Γιώργος εἶναι πολὺ ἄρρωστος !

Καὶ κατόπιν ὅλοι ξανάρχιζαν τὰ παιχνίδια τους. Δὲν κοίταγαν πιά ποτὲ στὴ δεξαμενὴ, τώρα ποὺ ἦσαν βέβαια πὼς δὲν ὑπῆρχε ψάρι.

Ἡ μέρα ποὺ ὁ ἀνόητος Τζίμυ σκέφτηκε, ὅτι ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ στὴν ξηρασία, γιὰ ν' ἀποδείξει τὴν ἀλήθεια τῆς ἀμφιβολίας του, ἦρθε ἐπὶ τέλους. Ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους νὰ παραβγαίνουν ποιοὺς θὰ πηδήσει μακρύτερα, ἔφτασε στὴν εὐνοουμένη γωνιά τοῦ Γιώργου κι' ἔσκυψε στὸ νερὸ.

Ἡ δεξαμενὴ ἦταν πράγματι σχεδὸν ἄδεια. Ἀλλὰ ὁ Τζίμυ χρειάστηκε νὰ ξεφωνήσει ἀπὸ ἔκπληξη : στὸ βόρβορο ποὺ εἶχε ἀφίσει τὸ νερὸ, ἓνα χοντρὸ ψάρι ἦταν πλαγιασμένο. Ἦταν πεσμένο μὲ τὴν πλευρὰ ὀλοφάνερα ἦταν ψόφιο· ἀλλὰ ὅλο του τὸ κορμὶ ἔλαμπε· τὰ χρώματα τῆς ἱριδὸς ἔπαίζαν στὰ λέπια του.

Ὁ Τζίμυ ἦταν δυνατὸς καὶ ἀνόητος, μὰ δὲν εἶχε κακὴ καρδιά. Σκέφθηκε, ὅτι θάναίς μιὰ καλὴ πράξη νὰ ὁμολογήσει τὴν πλάνη του, ἀφοῦ ὁ Γιώργος ἦταν ἄρρωστος. Κατέβηκε τρεχάτος τὴ σκάλα, κι' ἐχτύπησε στὸ σπίτι τοῦ Γιώργου. Ἡ μεγάλῃ ἀδελφὴ τοῦ Γιώργου ἀνοίξε.

—Δεσποινίς, λέει ὁ Τζίμυ, ξέπνοα, λέτε στὸ Γιώργο, ὅτι εἶχε δίκημο γιὰ τὸ ψάρι ; Ἦταν ἀλήθεια. Μόλις τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.

Μὰ ὁ Γιώργος δὲν θὰ μάθαινε ποτέ, ὅτι τὸ ποιητικὸ του ὄνειρο εἶχε δικαιοῦθ ἀπέναντι στὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

—Ὁ Γιώργος πέθανε, μικρὸ μου, λέει ἡ νέα καὶ ξεσπᾷ σὲ λυγμούς.

Μεταφρ. ΠΕΤΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ ΡΟΥΒΑΛΗΣ

Ο ΑΜΙΛΗΤΟΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ (1788 - 1840)

Ἐκατὸν ἀκριβῶς ἔτη παρήλθον, ἀφ' οὗτου ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστής, μία μυστηριώδης μορφή καὶ διὰ τοὺς συγχρόνους του, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὰς μαρτυρίας παραδόσεων καὶ ἱστορίας. Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς οἱ σύγχρονοι τὰ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν των γενόμενα δὲν τὰ θεωροῦν σπουδαῖα καὶ τοὺς μεγάλους ἄνδρας, μετὰ τῶν ὁποίων ἔρχονται εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν καὶ βλέπουν καὶ τὰς τυχὸν ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας των, δὲν τοὺς προσέχουν, διότι καὶ τὰ μεγαλύτερα κατορθώματα θεωροῦνται, ὅπως καὶ εἶναι, φυσικά. Ἄλλ' ἂν τὸ τοιοῦτον συμβαίνει εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς δημοσιογραφίας, τῶν ἀνταποκρίσεων διὰ τοῦ ἀσυρμάτου καὶ τῆς ραδιοφωνίας, φανταζόμεθα τὸ ἱστορικὸν σκότος ποὺ ὑπάρχει ὅσον ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας καὶ πόσαι μεγάλοι ἥρωϊκαὶ μορφαὶ εἶναι ἄγνωστοι κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1821 καὶ τῶν τιτανομαχιῶν μέχρι τοῦ 1828, ὅποτε οἱ γνωρίζοντες ἀπλῆν ἀνάγνωσιν μόνον ἐμετρώοντο εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρὸς εἰς ἐκάστην στρατιὰν καὶ δὲν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κρατήσωσι λεπτομερεῖς σημειώσεις διὰ τὰ ἥρωϊκά κατορθώματα τῶν μὴ ἀξιωματύχων, ἀλλ' ἀμιλλωμένων ἐκείνους εἰς ἥρωϊσμόν καὶ αὐτοθυσίαν.

Οἱ μεταγενέστεροι ὅμως οἱ ὁποῖοι ἀνατρέχουν εἰς τὸ παρελθὸν διὰ νὰ παραδειγματισθοῦν καὶ ἐπομένως νὰ δυνηθοῦν νὰ προβάλουν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων πρὸς μίμησιν πρὸς τὸ παρὸν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς μελλούσης γενεᾶς, προσέχουν τὰς παραδόσεις, ξεσκονίζουν παλαιὰ χειρόγραφα, ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίζονται χίλια δυὸ τεχνικὰ μέσα διὰ νὰ τὰ μελετήσουν, τὰ συγκρίνουν μὲ τὰς παραδόσεις καὶ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας διὰ νὰ εὗρουν τὴν ἀλήθειαν. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εὐρέθη καὶ ἐγώ, ὅταν ἀπασχολήθην μὲ τὸν ἀμίλητον καλόγηρον πολεμιστὴν Παφνούτιον Ρούβαλιν.

Ἀπὸ τὰς διηγήσεις τῶν μεταγενεστέρων καὶ ἰδίως κατ' εὐθείαν καὶ ἐκ πλαγίου πάμπαν μου εἶχον ἀκούσει ὅτι ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς ἀπὸ τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας μόνον κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἔμεινεν εἰς τὸ μοναστήρι, τὴν ἄλλην του ζωὴν τὴν διήλθε μὲ περιπετειὰς εἰς τὴν ξενιτιὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν εὐρέθη εἰς τὴν Ἥλιδα εἰς τὸ μετόχι τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν. Γοῦρ τότε ὀνομαζόμενον καὶ ἔπειτα Μανωλάς. Ἦκουσα πολλὰ περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Παφνούτιου Ρούβαλι (οὕτως ὀνομάζετο ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς) καὶ ὅτι ἦτο πάντοτε συμπολεμιστῆς τοῦ ἐκ Κουνινᾶς ἀξιωματικοῦ Ἀργυρίου Παπασταθοπούλου εἰς τὴν Ἥλιδα, τὰς Πάτρως καὶ τὰ Τριζώνια καὶ ὑπὸ τὸν

Ἀνδρέαν Λόντον εἰς Μεσολόγγιον καὶ Ἀκράταν καὶ τὸν Δημήτριον Μελετόπουλον εἰς πολλὰς μάχας. Ἡ παράδοσις τὸν ἤθιλε σχεδὸν πανταχοῦ παρόντα εἰς ὅλας τὰς μάχας νὰ πολεμῇ χωρὶς νὰ ὀμιλῇ καθόλου καὶ δι' αὐτὸ ὠνομάσθη ἀμίλητος. Ἀνέτρεξα εἰς τὰ ἱστορικὰ δοκίμια, ἀλλὰ εὗρισκον πότε τὸ ὄνομα Παφνούτιος ἱερομόναχος καὶ ἀλλαχοῦ Ροῦβαλης ἱερομόναχος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ὡς ἱερομόναχον τῆς Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου.

Ἐξῶθεν τοῦ Αἰγίου πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ὑπάρχει μία κτηματικὴ περιφέρεια μὲ τὴν ὀνομασίαν Ροῦβαλη καὶ ἐν ἐξοκλήσειον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐνδείξεις ὅτι ἦτο μοναστήριον, τιμώμενον ἐν ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ τὴν ὀνομασίαν Παναγία ἡ Ρουβαλιώτισσα, ὅπου οἱ Αἰγίεις πανηγυρίζουν ἕκαστον ἔτος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρω πόθεν ἡ ὀνομασία Ροῦβαλη καὶ Ρουβαλιώτισσα καὶ ἂν σχετίζεται μὲ τὸν ἀμίλητον καλόγηρον πολεμιστὴν.

Ὁ Φωτᾶκος Χρυσανθόπουλος εἰς τοὺς βίους Πελοποννησίων ἀνδρῶν κατὰ τὴν ἔκδοσιν Σταύρου Ἀνδροπούλου 1888 εἰς σελίδα 304 γράφει «Παφνούτιος μοναχὸς τοῦ μεγάλου Σπηλαίου. Οὗτος ἦτον εἰς τὴν Ρωσσίαν εἰς τὸ Ταϊγάνι ἐφημέριος ἐκκλησίας τοῦ ἀειμνήστου Βαρβάκη, ὅπου ἔχαιρε πολλὴν ὑπόληψιν. Ἐκτραγείσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆγεν εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ ἐγένετο ἱερολοχίτης. Ἀφοῦ δὲ ἡ ἐκεῖ ἐπανάστασις ἔπαυσε καὶ ἐσκορπίσθησαν οἱ Ἕλληνες, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἔκαμε θαύματα εἰς τὰ στρατόπεδα, τρέχων παντοῦ, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου. Κατ' ἀρχὰς ἔκαμινε τὸν ἀγνώριστον, ἐσκότῳνε Τούρκους, καὶ δὲν ὁμολογεῖ τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ἀνεγνώρισαν ὅσοι τὸν εἶδον εἰς τὸ Ταϊγάνι, ἐμαρτηρήθη πλέον ὅτι ἦτον ἀπὸ τὸ χωρίον Καρυνὰ τῆς Κορίνθου. Πρῶτος αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων εὐρέθη καὶ ἔβαλε τὴν σκάλαν εἰς τὸ Παλαμῆδιον. Ἦτο δὲ πολὺ γενναῖος καὶ εἶχε πολὺ πάθος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ φιλοπατρίαν μεγάλην». Εἰς τὸν πρῶτον τόμον «Αἱ γιγαντομαχίαι τοῦ 1821 καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἥρωες» τῶν Γ. Πολυμενάκου καὶ Λ. Ρουτζούνη πρῶτης ἐκδόσεως εἰς σελίδας 205-206 ἀναγράφεται «Ροῦβαλης Ἱερομόναχος Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου ἐκ Μεσορρουγίου. Καλαβρυτῶν. Ἐγκαταλείψας τὰ ὅσα ἐπολέμισεν εἰς πολλὰς μάχας, διακριθεὶς ἰδίως εἰς Ἀκράταν». Εἰς τὸν ἴδιον τόμον σελ. 103 κεφάλαιον ΙΑ'. ἀναγράφεται «κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Μανωλάδος ἐν ἣ θέσει σήμερον ἡ κοινότης Βουτρασίων δὲν ἦσαν μὴ ἢ καλυβὰι τινὲς τῶν βουκόλων τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ Μονῆς Ταξιαρχῶν, τῶν κατεχουσῶν ἐκ δωρεῶν ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν ἐκείνην...» Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα ἀναγράφεται καὶ μία πασάγραφος ἀγνώστου ἀγωνιστοῦ ἐκ χειρογράφου. «Στὴν μάχην αὐτὴν ἐπολέμησε καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος. Τὸν εἶδον μὲ τὰ μάτια μου ἐπάνω στὸ κόκκινόν του Ἄτι νὰ κυνηγᾷ τοὺς Τούρκους, νὰ τοὺς λιανίζῃ καὶ νὰ χάνεται κατόπιν

μέσα στο δάσος. Γι' αυτό θά νικήσωμε, είναι θέλημα Θεοῦ νά ἔξαφανισθῇ ὁ Τοῦρκος».

Τὴν παράγραφον αὐτὴν τοῦ χειρογράφου σχολιάζοντες οἱ συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου ἐν ὑποσημείωσει τῆς ἰδίας σελίδος 103 γράφουν· «Τὴν τελευταίαν ταύτην παράγραφον χειρογράφου τοῦ ἀγνώστου δυστυχῶς ἀγωνιστοῦ, διότι τοῦτο ἐν κακῇ καταστάσει ἀνευρέθη εἰς τι ὑπόγειον οἰκίας τινὸς ἐν Ἀργεῖ μετ' ἄλλων πολλῶν ἐγγράφων τοῦ ἀγῶνος πρὸ ἐτῶν, τὴν παραθέτομεν ὡς εἶναι ἐκτὸς τοῦ ὀρθογραφικοῦ τῆς μέρους. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἐπιστῆμων Ἡλεῖος ἀσχοληθεῖς μὲ τὰ ἐν Ἡλείᾳ λαβόντα χώραν γεγονόνα, εἶπε τὰ ἑξῆς : Συνήντησα καὶ ἀλλαχοῦ ταύτην καὶ διεπίστωσα ἐρευνῶν ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μοναχὸς τις εὐρίσκόμενος εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην διὰ νὰ φυγαδεύσῃ ποίμνια τῆς Μονῆς ἐβοήθησε τοὺς μαχομένους Ἕλληνας ἐφιππος χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ καὶ τοὺς πλησιάσῃ διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ τὸ ἐπέτυχεν. Πολλὰ νίκαι τῶν Ἑλλήνων ὀφείλονται εἰς τὴν πεποιθήσιν περὶ θείας βοήθειας».

Συγκρίνοντας ὅλα τ' ἀνωτέρω· τὸ τῆς προφορικῆς παραδόσεως ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστὴς Παφνούτιος Ρούβαλης», τὸ τοῦ Φωτάκου ὅτι ὁ μοναχὸς Παφνούτιος οὕτε τὴν καταγωγὴν του ἔλεγε καὶ τὸν ἀγνώριστον ἔκαμε, τὸ τῶν Πολυμενάκου καὶ Ρουτζούνη ὅτι ὁ ἐκ Μεσορρουνίου τῶν Καλαβρύτων Ρούβαλης ἀπέβαλε τὰ ράσα καὶ διεκρίθη ὡς πολεμιστὴς ὡς καὶ τὸ τῆς παραγράφου ὅτι πολεμιστὴς τις μοναχὸς χωρὶς νὰ ὁμιλῇ ἐμάχετο, εὐρίσκομεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πολλῶν προσώπων, ἀλλὰ περὶ ἑνὸς καὶ μόνου, τοῦ μυστηριώδους ἀμιλήτου καλογήρου πολεμιστοῦ, Παμφουτίου Ρούβαλη. Τὸ διάφορον τῆς γνώμης περὶ καταγωγῆς καὶ τῆς Μονῆς προῆλθεν ἀσφαλῶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν, διότι ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστὴς οὕτε τὴν καταγωγὴν του ἔλεγεν, οὕτε τὴν μονὴν τῆς μετανόιας του καὶ κατὰ συνέπειαν, ὅπου τὸν εἶχε συναντήσῃ καθεὶς ἐκ τῶν συμπολεμιστῶν του τὸν ἐνόμιζεν ἐκεῖθεν καταγόμενον καὶ ἐπειδὴ οἱ μοναχοὶ τοῦ μεγάλου Σηπλαιίου εἶχον πολεμήσει κατὰ παράταξιν καὶ κατὰ τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Δράμαλη καὶ κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ, διὰ τοῦτο ἐνομίσθη ὡς μοναχὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Σηπλαιίου ὁ Παφνούτιος Ρούβαλης. Ἐπίσης ἐπειδὴ ὁ Ρούβαλης ἔκαμεν ἀρκετὰ ἔτη εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ πλοῦτον πολὺν ἀπέκτησε, «διὰ τὸ κοινὸν καὶ οὐδὲ γρόσι διὰ τὸν ἑαυτὸν του» ἐγράφη παρὰ τοῦ Φωτάκου ὅτι ἔκαμεν εἰς τὸ Ταϊγάριον τῆς Ρωσσίας ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ζαπλοῦτου Βαρθάκη καὶ κατόπιν εἰς Βλαχίαν ἔλαβε μέρος ὡς ἱερολογίτης. Δὲν αποκλείεται ὅμως νὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα ἀληθῆ καὶ νὰ μὴ ἀνεγράφησαν εἰς τὰς λεπτομερείας των.

Εἰς χειρόγραφον κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν, τὸν ὁποῖον εὐρομεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ὁ κ. Αἰνὸς Πολίτης εἰς μὲν τὴν πραγματείαν του «Χειρόγραφα μοναστηριῶν Αἰγίου καὶ Καλαβρύτων» ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΑ'. τόμου τῶν «Ἑλληνικῶν», πραγματεύεται

εἰς σ. 87—88 παράγρ. 14, εἰς δὲ τὴν ἐτέραν «Ἡ Μονὴ Ταξιαρχῶν Αἰγίου» εἰς σελ. 4 γράφει «Μία συστηματικὴ ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ δημοσιεύεται ἀπὸ τὸν αἰδεσιμώτατο ἱερέα Θεόδωρο Παπαγεωργίου στὴν ἐφημερίδα «Ἐρευνα» Αἰγίου (καὶ ἐν σ. 3 ὑποσημειώσεται). Ἀπὸ τὸν ἀριθ. 757 (3 Ἰανουαρ. 1937) «Ἡ ἱστορία βασίζεται κυρίως στοὺς δύο κώδικας τῆς μονῆς (βλ. πρὶν κατω)» εἶναι γραμμένη μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια καὶ ἐκτείνεται σὲ πολλὰς λεπτομέρειες γιὰ τὰ νεώτερα χρόνια». Καὶ εἰς σελίδα 16 ὁ κ. Αἰνός Πολίτης γράφει περὶ τοῦ κώδικος «Ὁ κώδικας τοῦ 1775 εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τῆς μονῆς». Εἰς τὸν κώδικα λοιπὸν αὐτὸν εἶναι ἀναγεγραμμένον ὅτι τὸ ἔτος 1815 ἔφυγε διὰ Σμύρνην καὶ Ἀνατολὴν ὁ ἱερομόναχος Παφνούτιος Ρούβαλης ὁ Μεσουργιώτης ἢ Κλουκινιώτης. Ἀλλ' ὁ κώδιξ ὁμιλεῖ μόνον περὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ καὶ Μαγνησίᾳ δράσεως τοῦ Ρούβαλη ἀλλὰ ποῦ καὶ πῶς καὶ ἂν εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀνατολῆς ἴσως καὶ εἰς Ταϊγάνι καὶ Βλαχίαν, δὲν ἀναγράφει. Ἡμεῖς ἐπὶ λέξει ἐγράψαμεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 787 φύλλον τῆς ἐφημερίδος «Ἐρευνα» τοῦ Αἰγίου τὴν 1ην Αὐγούστου 1937 κατὰ τὴν διαπραγματεύσιν μας «Ἱστορία Μονῆς Ταξιαρχῶν». «Ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1815 ἔφυγε διὰ Σμύρνην καὶ Ἀνατολὴν ὁ ὁρέκτης καὶ δραστήριος ἱερομόναχος Παφνούτιος Ρούβαλης ὁ Μεσουργιώτης ἢ Κλουκινιώτης καὶ ἔμεινε εἰς Ἀνατολὴν ἕξ ἔτη. Ὁ Παφνούτιος ἠγόρασε διὰ λογαριασμὸν τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν μίαν οἰκίαν ἐντὸς τῆς πόλεως Μαγνησίας εἰς τὸν μαχαλᾶν, ἥτοι συνοικίαν λεγομένην τότε Μάλταν, πλησίον τῆς οἰκίας ἐνὸς ἐπισήμου ἐκ Μπεξήμασι καλουμένου Προκοπίου Μαυρουδῆ. Ὅταν δ' ἐπέστρεψεν ὁ Παφνούτιος παρῆδωκεν εἰς τὴν μονὴν δέκα ὀκτὼ χιλιάδας γρόσια, ἕν ἀργυροῦν κυτίον καὶ τέσσαρα ἐπιτραχίλια». Βεβαίως τὸν πλοῦτον αὐτὸν δὲν τὸν ἀπέκτησεν ὁ δραστήριος κληρικὸς κοιμώμενος μὲ ἀνατολικὴν νοχέλειαν ἐν Σμύρνῃ καὶ Μαγνησίᾳ, ἀλλ' ἴσως καὶ εἰς Ταϊγάνιον καὶ εἰς Βλαχίαν μετέβη, ἀλλ' ὁ ἀμίλητος καλόγηρος δὲν θὰ τὸ εἶπε διὰ τὸ νὰ τὸ γράψῃ ὁ πρακτικογράφος, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Μονῆς. Τὸ περὶ Μαγνησίας τὸ εἶπε, διότι εἶχεν ἀγοράσει οἰκίαν διὰ λογαριασμὸν τῆς μονῆς καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ γνωστὸν.

Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Παφνουτίου Ρούβαλη ἐξ Ἀνατολῆς συνέπεσε μὲ τὴν κήρυξιν σχεδὸν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἐπανήλθε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1821 καὶ ἐμήσε τὸν ἡγούμενον Σάββαν Βερσοβίτην, τὸν Γαβριὴλ Νεζερίτην καὶ ἄλλους μοναχοὺς εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ὁ Σάββας Βερσοβίτης τὸν Ἰανουάριον 1821, ὡς ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Παναγιώτου Δεσποτοπούλου ἐν Αἰγίῳ σύσκεψιν τῶν προκρίτων, ὅπου ὁ Παπαφλέσας ὠμίλησε περὶ ἐπαναστάσεως (βλέπε Ἡ ἐν Αἰγίῳ μυστικὴ συνέλευσις τοῦ 1821 κ.λ.π. καὶ πληροφορίαι ἀφορῶσαι τὴν οἰκογένειαν Παναγ. Δεσποτοπούλου σελ. 24). Ὁ Παφνούτιος Ρούβαλης εὐθὺς ὡς ἐπανάκαμψεν εἰς τὴν μονήν, ἔπεισε τὸν ἡγούμενον Σάββαν Βερσοβίτην νὰ παραδῶσθαι τὴν ἡγουμένην εἰς τὸν Γαβριὴλ Νεζερίτην

πρὸς ἀποφυγὴν τῆς παρακολουθήσεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀμφότεροι δέ, Παφνούτιος Ῥούβαλης καὶ Σάββας Βερσοβίτης μετέβησαν καὶ διέμενον εἰς τὸ μετόχιον καὶ κτήματα τῆς Μονῆς εἰς Μανωλάδα.

Ὅταν ἐκρηγύχθῃ ἡ ἐπανάστασις ὁ ἀμύλητος καλόγηρος ἔπεισε τὸν παραστάτην τῶν κτημάτων Ἀργύριον Παπασταθόπουλον ἐκ Κουνινᾶς, τοὺς φύλακας ἀδελφοὺς Δημουλᾶ ἐκ Μαυρικίου καὶ ἄλλους εὐρισκομένους εἰς Μανωλάδα, Γὺρ τότε καλουμένην, νὰ λάβουν τὰ ὅπλα καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς Πύργον τῆς Ἡλείας, ὅπου ἐτάχθησαν ὑπὸ τὸν Ἀναγνώστην Παπασταθόπουλον. Ὁ Παφνούτιος Ῥούβαλης μὲ στολὴν πολεμιστοῦ δὲν ἔπαυσε πολεμῶν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1828.

Ἐπειδὴ εἰς τὰ δοξίμια γράφεται, ὡς μοναχὸς τῆς μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, ἠθέλῃσα ν' ἀνεύρω μήπως μετεγράφῃ ἐκ τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν καὶ ἐνεγράφη εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον, πρῶγμα σύνηθες εἰς τοὺς μοναστάς. Τὸ Μέγα Σπήλαιον εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ γίνῃ παρανόλημα τοῦ πυρὸς τὸ 1934, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν τὴν τυχὸν μεταγραφὴν τοῦ Παφνουτίου Ῥούβαλη. Εἰς τὸ μοναχολόγιον ὁμοῦ τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν δὲν ἀναγράφεται τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ὁ Παφνούτιος Ῥούβαλης ἐκ Μεσουρρουγίου τῆς Νωνάκριδος προσήλθεν εἰς τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν τὸ ἔτος 1788 καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 1840, ἥτοι πρὸ ἑκατὸν ἀκριβῶς ἔτῶν.

Ἀἴγιον

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

Δ'. 3-4

Τοῦ πονεμένου τὴν καρδιά
ποτέ μὴν προσταράξης
κι' οὔτε κατάρας ἀφορμῇ
νὰ γίνῃ μιά σου πράξις·
γιατὶ κατάρα ἀπὸ ψυχῇ
ποὺ βγαίνει πικραμένη
στοῦ Πλάστη τῆς τὴν ἀκοῇ
ὀλδίσσα πηγαίνει·

ΚΑ'. 14

Μοιάζει στὸ βάθος ὁ μωρὸς
μ' ἀγγειὸ πῶχει ραῖσει :
γνώσι καὶ μάθῃσι καμμιὰ
δὲν μέλλει νὰ κρατήσῃ...

Λ'. 29

Ὅσόντου εἶσαι στὴ ζωῇ
κι' ὅσο ἡ καρδιά σου πάλλει,
τὴ θέσι σου μὴ γελασθῇς
ν' ἀλλάξῃς μ' ὅποιαν ἄλλῃ.

ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Γύρω στην έρημη ζωή μου λόγους
μ' αγγελική σιωπή πάντα χυμένη.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Ἐπῆρα στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ βίου μου τίς πιὸ θλιβερὲς ἐντυπώσεις ποὺ ἐχάραξαν τὰ ἔχνη των βαθειὰ μέσ' τὴν ψυχὴ μου. Ἐννοιῶσα τὸν πόνο σὲ ὅλη του τὴν ἔκταση. Ἡ ἀνείπωτη λύπη τοῦ ὁρφανοῦ ἐβάραινε πικρὰ τὴν ὑπαρξή μου. Ἐχασα ὅλους τοὺς δικούς μου. Ἀπόμεινα μονάχη στὸν ἀπέ-
ραντο αὐτὸν κόσμο, χωρὶς στοργή, χωρὶς φίλτρο, χωρὶς τρυφερὴ καὶ προστα-
τευτικὴ ἔγνοια νὰ γλυκαίνει ἀπαλὰ καὶ θερμὰ τὴν εὐαίσθητη ψυχὴ μου. Γεύ-
τηκα κόμπο-κόμπο τὸ πικρὸ πιότὸ τῆς ὁδύνης. Σταλαγματιᾶς-σταλαγματιᾶς τὸ νᾶμα πολύτιμων μιτιῶν κυλοῦσε καὶ ἔκαιγε τὰ ὁλόδρῳσα μπουμπουνία, ποὺ δὲν μποροῦσαν ἔτσι ν' ἀνθίσουν, νὰ χρωματισθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ἥλιο, τὰ ἀμέριμνα παιδικὰ καὶ νεανικὰ χρόνια. Ἡ μελαγχολικὴ μοναξιά ἄπλωνε τίς τεράστιες κατάμαιρες φτεροῦγες της καὶ μὲ τύλιγε, ἐνῶ ἡ σιω-
πὴ βασίλευε γύρω καὶ μέσα στὸ ὁρφανεμένο σπίτι μου, ποὺ τ' ἄψυχα μὲ κύτταζαν βουβὰ καὶ βουρκωμένα σὰ νᾶθελαν νὰ μὲ ἐγκαρδιώσουν καὶ ἀπὸ τὴ γωνιά ὁ καλὸς τῆς λήθης σύντροφος, τ' ἀγαπημένο μας ρολόϊ, τραγου-
διστῆς τοῦ χρόνου, κι' αὐτὸς κλαίοντας ρυθμίζει ἀργά, φρικτὰ, τὸ μοι-
ρολόϊ...

Ἡ χριστιανικὴ πίστη ἦταν φάρος κατάφωτος στὸ σκοτάδι τῆς ὁρφά-
νιᾳς μου, ἡ δύναμί μου στὴν ἀδυναμία μου, ἡ ἐλπίδα μου στὴν ἀπελπισία μου, τὸ στήριγμά μου στὴν ἐγκατάλειψή μου. Ἀντιπερισπασμὸς στὴ μαρ-
ζωμένη μοναξιά μου ἦταν ἡ μελέτη. Ὡρες ἀτέλειωτες ἐπερνοῦσα σκυμμένη ἀπάνω ἀπὸ τὰ καλὰ βιβλία καὶ μὲ εὐχαρίστηση ἐμάζυνα ἀπὸ τίς πνευ-
ματικὲς κερήθρες τὸ διανοητικὸ μέλι. Κάποτε μεσ' στὸν βαρὺ χειμῶ-
να ποὺ ἡ μοναξιά καὶ ἡ σιωπὴ τὸν ἔκαναν βαρύτερο καὶ καταθλιπτι-
κώτερο, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ βιβλία ξεπετιόντουσαν πατικωμένα κυκλάμινα, μιμόζες καὶ πανσέδες, μαργαρίτες, παπαροῦνες καὶ ἀνεμώνες. Ἐκύτταζα τότε μὲ ἔκσταση τὰ ἄβρὰ λουλούδια ποὺ ἂν καὶ ξερὰ διατηροῦσαν τὴ χάρη των καὶ συνεπαρμένη ἔβλεπα νοερὰ μεσ' τὴ βαρυχειμωνιά, ὅλη τὴ γοητευτικὴ ὡμορφιά τοῦ κάμπου καὶ τῶν κήπων. Τὸ σιωπηλὸ μου σπιτάκι γινόταν τότε ἓνα ἰδεατὸ θαυμάσιο καταπράσινο περιβόλι κ' ἐγὼ ἄφινα τὸ βάρος τῆς θλί-
ψεως καὶ ἀλαφριά σὰν πεταλοῦδα ἐτριγύριζα ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος, ρουφοῦσα ἅπληστα τίς μεθυστικὲς εὐωδιὰς ἀπ' τὰ λουλούδια, ἄκουα κλαδήματα που-
λιῶν καὶ ραμφίσματα πλουμιστῶν περιστεριῶν, ἔβλεπα γάργαρα νερὰ καὶ κάτασπρους κύκνους νὰ κολυμπᾶνε σ' αὐτά. Βούϊζαν τὰ μελίσσια, φτεροκο-
ποῦσαν τὰ χελιδόνια, ζέφυροι μυρωμένοι καὶ αἰῆρες θωπευτικὲς τρικύμιζαν

τά πυκνά φυλλώματα τῶν δέντρων καὶ ἓνας ψίδυρος φαιδρός καὶ τραγουδιστὸς ἔφθανε στὴν ἀκοή μου, ποὺ ἦταν συνειθισμένη στὴ σιωπή, στὴν ἀπολυτὴ σιωπή.

Ἐμελετοῦσα κι' ἔσκυβα πάνω ἀπὸ τὰ καλὰ βιβλία ποὺ μοῦ στάθηκαν πιστοὶ σύντροφοι καὶ παρηγορητικοὶ φίλοι στὶς ἔρημες ἡμέρες τῆς πικρῆς μου ζωῆς. Ἄλλοτε ὅταν ὁ παγερὸς βορρῆας φυσοῦσε δυνατὰ καὶ ἔτριζαν τὰ τζάμια, ἔβλεπα ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ παράθυρά μου τὴ γλαυκὴ θάλασσα μὲ τ' ἀφρισμένα κύματα νὰ σπᾶνε στὶς πέτρες τῆς παραλίας, νὰ σκορπίζουν ψηλὰ μιὰν ἀσημένια σκόνη καὶ νὰ μουσκεύουν μὲ τὴν ἄρμη τοὺς ὄχθους καὶ τὴν ἀμμουδιά μὲ τὰ φύκια καὶ τὰ κοχύλια. Μὲ ὅλο τὸ θυμὸ τῆς «πικροκυματούσας» βάρκες καὶ ψαροκάϊκα ἐχόρευαν πάνω στὰ νερά, μὲ ἀνθρώπους τῆς τράτας μέσα τυλιγμένους μὲ μουσαμάδες καὶ τὸ μονότονο μουρμουρητὸ σὰν τραβοῦσαν τὰ κουπιά πνιγόταν ἀπὸ τὴ βουή, τὴν ἄγρια βουή. Ὅταν ὁ Κορινθιακὸς ἦταν ἤρεμος καὶ ἔλαμπε ἡ ὕγρὴ ἐπιφάνειά του σὰν ἓνας ξάστερος καθρέφτης, ἀπόμεινα νὰ παρακολουθῶ νοσταλγικὰ τὰ βαπόρια ποὺ ἀργοπερνοῦσαν στὸ βάθος καὶ ἐχάνοντο στὸν ὀρίζοντα. Τότε κάποιοι πόθοι ἀνέκφραστοι ἄρχιζαν νὰ ἐξάπτουν τὴν παιδική μου φαντασία γιὰ ταξίδια ὀνειρεμένα σὲ χῶρες ἄγνωστες, γιὰ μιὰ φυγὴ πρὸς τὸ χιλιотραγουδημένο καὶ μυριοπόθητο νησί τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀνύπαρκτο.

Ὅταν πάλι ἄκουα τοὺς σφυριγμοὺς τῶν τραίνων καὶ ἔβλεπα τὸν κλειδοῦχο νὰ ξεδιπλῶν ἑνὸς στερεότυπα τὴν πράσινη σημαία του, νὰ γυρίσῃ τὸ κλειδί στὶς σιδεροδρομικὲς γραμμὲς καὶ τὰ βράδυνά ν' ἀνάβῃ πάντα τὸ φανάρι του, ὁ δὲ σταθμὸς νὰ γεμίζῃ κόσμος, θόρυβος, κίνηση, ἔννοιωθα μιὰ γλυκεῖα προσμονὴ ὥσάν κάποιον νὰ ἐπερίμενα ἀπὸ τὰ ξένα, ὥσάν νὰ ἐγύρευα ὅλους τοὺς δικούς μας ποὺ τοὺς ἐστερήθηκα πρόωρα... Ἀναμνήσεις, πληθὸς οἱ ἀναμνήσεις ἔρχονται καὶ ἀγγίζουν τὴν καρδιά μου, τρυφερά καὶ πονεμένα. Ὑψώνω τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου στὸν ἀτέρμονα οὐρανὸ καὶ ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς μοῦ γνέφουν ἀπὸ κεῖ φιλικὰ καὶ στοργικὰ μορφὲς φωτεινὲς καὶ αἰθέριες. Νομίζω πὼς ἀκούω φτερουγίσματα ἀπὸ ἐκθαμβωτικὰ ἀρχαγγελικὰ φτερά, πὼς εἰσπνέω τὰ μῦρα ἀπὸ θεῖα κρίνα, πὼς ἀκούω οὐράνιες μελωδίες. Ἔως ὅτου μιὰν ἀχνορόδινη αὐγὴ ἢ ἓνα μενεξεδένιο δειλινὸ θὰ ἀποθῇ ἢ βασανισμένη ψυχούλα τὸ φθαρτὸ αὐτὸ σκῆνωμα καὶ «θ' ἀκούῃ τὸ χαῖρε ποὺ θὰ κλαίῃ ἡ Κρήνη». (*)

ΒΑΣΩ Ι. ΜΠΟΥΣΙΩΤΟΥ

Τέλη Μαΐου 1938

(*) Ι. Γρουπάρης

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΙΩΒΙΛΑΙΟΝ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στὴν αὐγὴ τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 19ου αἰῶνος φάνηκε στὴν Πατρινὴ δημοσιογραφίᾳ ἓνας «ἀεικίνητος καὶ χαλυβδόπους νεανίας», μὲ κατατομὴν Ρωμαίου παλαιστοῦ, σύμφωνα μὲ σκιαγραφίᾳ τῆς ἐποχῆς, «ὄλος νεῦρα καὶ ἀνησυχίαν, χόνων τ' αὐτιά του εἰς ὧλων τὰ στόματα καὶ συλλαμβάνων μὲ τὰ μάτια ὧλων τὰ διανοήματα». Εὐκόλῃ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν κ. Ἰωάννην Παπανδρόπουλον, ποῦ σφράγισε γέτος πενήντα χρόνια δημοσιογραφικῆς ἐργασίας καὶ γιορτάζει τὸ χρυσὸ τοῦ ἰωβιλαίου.

Ἀμούστακο παιδί—ὑπῆρχε τότε διάκρισις μὲ βάσι τὴν τριχοφυΐα τοῦ ἄνω χεῖλους—μόλις τριῶν χρονῶν δημοσιογράφος, «ἄνευ χαρτοφυλακίου», ὅπως ἐχαρκτηρισθῇ, θεμελίωσε τὸ ἔργο τῆς ζωῆς του. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ «Νεολόγου» κυκλοφόρησε τῇ Δευτέρᾳ 15 Αὐγούστου 1894. Ἦταν μιὰ μικρὴ ἐφημεριδοῦλα, «μικρὴ ἀλλὰ ζουμερή, ὅπως ἔγραφε ἡ «Ἀκρόπολις», μὲ πράγματα καὶ ὄχι κενολογίας». Ἐβγαίνουν τότε φύλλα ἑβδομαδιαῖα μὲ περιορισμένη κυκλοφορία. Ἡ μόνη καθημερινὴ «Πελοπόννησος» ἦταν καλὰ ριζωμένη. Ἐδαφος περισσίο γιὰ δευτέρῃ καθημερινῇ δὲν ἐφαίνετο νὰ ὑπάρχῃ. Κανεὶς δὲν ἔδινε τοῦ «Νεολόγου» περισσότερη ζωὴ ἀπὸ ἓνα—δύο μῆνες. Ὅλοι ὅμως διαφεύσθηκαν καὶ βῆκε ἀληθινὸς μόνον ὁ Γαβριηλίδης, ποῦ ἔγραφε ἀπὸ τότε ὅτι «οἱ Πατρινοὶ θὰ ροφοῦν κάθε πρωὶ μαζὺ μὲ τὸν καφέν των τὰ νέα τοῦ «Νεολόγου» των». Ἀληθινὴ προφητεία τοῦ ἐμπνευστοῦ τῆς Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας.

Ἡ ἔκδοσις 365 φύλλων εἰς 365 ἡμέρας ἔγραφε ὁ διευθυντὴς του στὴν πρώτη του ἐπέτειο—προσέκοιπε κατὰ τοσοῦτων προσκοιμιμάτων, ἀντεπάλαιε κατὰ τοσοῦτων καταδιώξεων, ὥστε ἂς μὴ καταλογίσωμεν ἡμῖν αὐτοθαναμασμὸν ἢ ἐπαρσιν ἐὰν εἴπωμεν ὅτι δὲν θὰ ἔθραυον τὴν γραφίδα των, ἀλλὰ καί... τὴν κεφαλὴν των ὅσοι ἤθελον ἀναλάβει τὸ ἐγγεῖρημα ὕπερ ὅ διευθύνοντες τὸ φύλλον τοῦτο ἔφερον εἰς τὴν σημερινὴν του θέσιν». Τὸ κεφάλι ὅμως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ «Νεολόγου», ποῦ τὸ χλόνισαν τώρα τὰ χρόνια, δὲν ἔσπασε οὔτε τότε, οὔτε στὰ χρόνια ποῦ ἀκολούθησαν φορτωμένα μὲ κρίσιμες στιγμές. Ὑπόρχουν ἄνθρωποι ποῦ θυμοῦνται ὅτι συχνὰ ἔκοβε τὸ φαγητό του γιὰ νὰ γεμίσῃ μὲ πετρέλαιο τὶς λάμπες τοῦ τυπογραφείου. Κάποτε ἄλλοτε, γονατισμένος, ἔτοιμος νὰ σταματήσῃ τὴν ἐφημερίδα του, ἀντίλησε καινούργια δύναμι μέσ' ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, στὸ ἀντίκρουσμα ἑνὸς τυπογράφου, ποῦ δέχθηκε τὴ θλιβερὴ εἰδησι μὲ τὸ παρόνοιο : «Κι' ἐγὼ ποῦ ἔλεγα νὰ φτιάσω ἓνα παντελόνι γιὰ τὰ Χριστούγεννα, μὲ δώσεις !» Πόσα τέτοια ἀνέκδοτα ! Πέρασε πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ κύματα—καὶ πόσες πορτοῦνες δὲν σηκώθηκαν στὰ πενήντα χρόνια τῆς ἐργασίας του—νικητῆς, ἀλλὰ καὶ τροπαιοῦχος. Λέγεται, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ τὸ βεβαιώσω, ὅτι ὁ κ. Ἰωάννης Παπανδρὸς—ποῦλος διατηρεῖ στὸ ἀρχεῖον του τὰ φύλλα τῶν πολλῶν ἐφημερίδων ποῦ ἀναπήδησαν σποραδικὰ σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ δρόμου του, μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ ἀντιπαταχθοῦν, γιὰ νὰ σβύσουν σὲ λίγων βημάτων ἀπόστασι. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερο τρόπαιο, ποῦ ἡ αἰγλή του ἀνανεώνεται καθημερινῶς, εἶνε ἡ ἀδιατάρακτη ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, καὶ ἡ ἀπόσβλητη αὐθεντία του (τότε ὁ «Νεολόγος»), ἡ σπάνια καὶ ἴσως μοναδικὴ στὴν Ἑλλάδα ψυχικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ ἐφημερίδος καὶ λαοῦ, κατὰ σάν γήτεμα. Βαθύρροο κυλάει πάντοτε τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς του, μὲ ὕσες καὶ ἄν ἔγιναν ἀπόπειρες νὰ παροχτείσουν λίγο νερὸ δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

Δὲν εἶναι ἡ ἐπιβλητικὴ διάρκειά τοῦ μισοῦ αἰῶνος, ποῦ ἔθρεψε τὸ σημερινό του κύρος, ἀλλὰ ἡ ἐπιμονὴ του στὸν ἀρχικὸ σκοπὸ, ἡ ἀκριβολογία στὶς εἰδήσεις, εὐσχη-

μολογία στis έκφράσεις, προσοχή, άμεροληψία και μετριοπάθεια, τόσο συνταιριασμέ-
 νες με την ήσυχη άτμόσφαιρα της έπαρχίας, που έξασφάλισαν αυτήν την διάρκεια και
 την πληθωρική ζωή του. "Όλα όμως αυτά πήγασαν από τó θεμελιώδες έφοδίο τού κ'
 'Ιωάννου Παπανδρόπουλου, την θρησκευτική του προσήλωση στην τέχνη της δημοσιο-
 γραφίας. «Ξαίρεις, μου έλεγε κάποια ξημερώματα που γύριζε ύστερ' από τή δουλειά
 για ύπνο, τόσα χρόνια που πέρασαν δέν τά έχω ξήσει, τά έχω έργασθῆ». Σωστή κου-
 βέντα, που μακάρι νά όρθωνόταν φραγκός στη σύγχρονη ροπή της εύκολης ζωής. Μί-
 κρυνε τó νόημα της ζωής και την έκλεισε μέσα στην 'Εργασία, ώστε και σήμερα, με
 άσπρα μαλλιά και σκαμμένο πρόσωπο, χωρίς εύκίνητο σώμα και χωρίς άτσάλινα πόδια,
 με μάτια όμως πάντοτε ζωνρά, πάντοτε «όλος νεύρα και άνησυχία», αφήνει τó κρε-
 βάτι του νά τόν περιμένῃ άρκετά ύστερ' από τά μεσάνυχτα και εργάζεται, εργάζεται...
 Για νά ποτίζεται με την καθημερινή δροσιά τού πλάσματός του και νά ξεσταίνεται
 από τούς θρόμβους τού κοχλαστου αίματός του και ύποis επιτάσσει ó Σαίξπηρ ν'
 άπαντά υπερέφανα : «Είνε δικό μου τ' όμορφο αυτό παιδί...»

ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η «ΓΑΛΑΤΕΙΑ» ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Είς τó προηγούμενο τεύχος τών «Λχαϊκών» εδιάβασα μερικάs γραμμιάs τού
 κ. Κ. Σπυροπούλου σχετικάs με την είς την Ιταλικήν μετάφρασιν της «Γαλατείας»
 τού Βασιλείαδῃ, περί της ζωής, τού οποίου έγραψα όλίγα είς τās φιλοξένους σελίδας
 παρελθόντος τεύχους τού περιοδικού τούτου. Σήμερον, θά ήθελα, νά προσθέσω όλίγα
 εισέτι, έν συνεχείᾳ τών όσων είπεν ό κ. Σπυρόπουλος, σχετικάs με την ύποδοχήν, της
 όποίας έτυχεν είς την άλλοδαπήν τó δραματικό τούτο έργον τού Βασιλείαδῃ. 'Η «Γα-
 λάτεια» λοιπόν, όπως ήδη παρετήρησα, μετεφράσθη είς την Ούγγρικήν υπό τού Βεν-
 νιαμίν Καλλάυ και παρεστάθη την 9ην 'Οκτωβρίου 1877 από της σκηνής τού 'Εθνικού
 Ούγγρικού Θεάτρου, τυχούσα εύμενεστάτης ύποδοχής.

'Η «Γαλάτεια» ύπήρξε τó πρώτον ξένον έργον που άνεβιβάσθη από την 'Ε-
 θνικήν Ούγγρικήν σκηνήν. Ώσάυτως και τó Γαλλικόν κοινόν έδέχθη θερμότατα την
 «Γαλάτειαν». Είς την Γαλλικήν τó πρώτον μετεφράσθη υπό της 'Ιουλιέττας 'Αδαμ,
 της έκδιδούσης τότε την «Nouvelle Revue», παρεστάθη δέ τó 1880 από της σκηνής
 τού Παρισινού Θεάτρου «Odéon» της διασήμου τότε ήθοποιού κ. Barretta, ύποδυ-
 θείσης τόν ρόλον της «Γαλατείας». Μετά ταύτα δέ δις ή τρίς μετεφράσθη είς την Γαλ-
 λικήν και έφθασε μέχρις τοιούτου σημείου ή έπιτυχία της, ώστε νά αναλυθῇ είς
 την σχετικήν έδραν είς τó Πανεπιστήμιον της Σορβόνης. Γνωστή είναι, όσαύτως, ή
 γαλλική διασκευή υπό τόν τίτλον «Πυγμαλίων» τού γνωστού Γάλλου φιλέλληνος και
 λογίου Δ' 'Ετουρνέλ, είς την όποιάν ή βασική ιδέα τού δραματικού έργου μετέστη από
 της Γαλατείας είς τόν Πυγμαλίωνα. Άξiai λόγου είναι τέλος αί είς την 'Αγγλικήν και
 Σερβικήν μεταφράσεις της «Γαλατείας» διά την όποιάν δύναται νά λεχθῇ, ότι και
 σήμερα αποτελεί ένα έκ τών τελειότερων και ώραιότερων δραματικών έργων νῆs
 Νεοελληνικής παραγωγής.

Ν. Α. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ «Τό σπίτι τών έρπετών».

«Τό σπίτι τών έρπετών» είναι ή τελευταία συλλογή διηγημάτων τού Δ. Βου-
 τυρά που έκυκλοφόρησεν από καιρό, μά που έγώ τῇ διάβασα κάπως καθυστε-

ρημένα. "Όπως και στις προηγούμενες συλλογές του και σαυτή συναντοῦμε ἀτομικές προπαντὸς ἀναμνήσεις τοῦ συγγραφέα, μὰ πού δὲν ἔχουν τὸν ξερό ἀφηγηματικὸ χαρακτήρα τῶν ἀτομικῶν γεγονότων, ἀλλὰ στὰ χέρια ἐπιδέξιου τεχνίτη παίρνουν φόρμα καὶ ζωντάνια καὶ μὲς ἀπ' αὐτοῦ ἐξεπτειοῦνται τύποι ἀνάγλυφοι, ἄνθρωποι ζωντανοὶ μὲ τὰ πάθη καὶ τὶς μικρομιζήριες τους, τὶς μικροχαρές καὶ τὶς θλίψεις τους, πὶο πολλὰς θλίψεις, ὅπως εἶναι δουλεμένο τὸ ὑφάδι τῆς ζωῆς, μὰ πού κι' αὐτὲς ἀντικρύζονται μὲ μιὰ στωϊκότητα, σὰν κάτι πού κανεῖς τὸ φοβᾶται μὴ καὶ τὸ περιμένει καὶ νοιώθοντας τὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία τὸ δέχεται μὲνα γέλοιο σαρκαστικόν, κάτι σὰν γέλοιο καὶ σὰν κλάμα... Οἱ ἥρωές του, ὅλα παῖδια τοῦ λαοῦ, ἄνθρωποι τῆς ταβέρνας, πού σ'ἐνα ποτήρι κραοὶ ζητᾶνε τὴ λήθη καὶ τὴ γιαιτρεία κάθε πόνου της, φιλόσοφοι πραγματικοὶ ἀπὸ πείρα μεστωμένη τῆς ζωῆς πού τὴν ἀντίκρυσαν παληκαρία, γι' αὐτὸ μᾶς εἶναι τόσο συμπαθητικοί, γι' αὐτὸ μιᾶνε κατὰῖσα στὴν ψυχὴ καὶ στὴν καρδιά μας, σὰν τὸ γέρο—Σουλεμᾶ, σὰν τὸ Σκερᾶ καὶ ἄλλους.

Φιλοσοφεῖ ὁ Βουτυρᾶς, μὰ φιλοσοφεῖ τόσο ὥραῖα πού δὲν κουράζει. Πολλὰς φορὲς πετιέται στὶς σφαῖρες τοῦ ὄνειρου, ὅταν ἡ ψυχὴ του κουρασμένη ἀπ' τὰ ταπεινὰ ζητᾶ μιὰ ἀντάσση, μὰ καὶ τότε, βλέπει κανεῖς, νὰ τὸν ἀκολουθεῖ καὶ κεῖ ψηλὰ ἢ γῆϊνὴ πίκρα, κι' ἔτσι δημιουργεῖ καὶ φέρνει σέ φῶς διηγήματα σὰν «τὸ σπῖτι τῶν ἑρπετῶν». Τὸ ἀτημέλητο, ὅπως πάντα, ὕφος του μᾶς θέλγει. Τὶ τέχνη, ἀλήθεια, κρύβεται μὲς τὸ ξεμᾶλλιαγο αὐτὸ ὕφος τοῦ Βουτυρᾶ, πού τὸ συναντᾶ κανεῖς καὶ στὸν προφορικὸ του ἀκόμα λόγο. Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ γνωρίσω καὶ προσωπικὰ τὸν συγγραφέα καὶ νὰπολλάψω τὸ πρωτότυπο αὐτὸ διηγηματικὸ του. Ἡ δημοτικὴ του λαγαρή, λαγαρὴ χωρὶς ἰδιωτισμούς, σὲ κάνει καὶ χαίρεσαι. Ἀπ' τὰ δεκαπέντε διηγήματα τῆς συλλογῆς ξεχωρίζουμε τὸ «Μιὰ κατάρρα», «Σκιὲς κι' ἄνθρωπάκια», «Ἡ παράσταση», μὲ τὴν πρωτότυπη τεχνικὴ τους, κάτι σὰν διήγημα καὶ θέατρο μαζί, «Τὸ σπῖτι τῶν ἑρπετῶν», χωρὶς βέβαια νὰ ὕστεροῦν καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῆς συλλογῆς.

ΒΑΣΟΥ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ (LUX) 'Ο «Ἐνάμιση Νικολός» (Ἱστορίες τῆς γειτονιάς .

'Ο Βᾶσος Ἡλιόπουλος εἶναι Παιρινὸς καὶ κατέχει μιὰ καλὴ θέση μέσα στὰ Γράμματα. Θεωρῶ δὲ καθήκον μου πατριωτικὸ νὰ τὸν παρουσιάσω μὲ τὸ καινούργιο του ἔργο στὸ Πατρινὸ κοινὸ τὸ νεώτερο, γιὰτὶ ἀσφαλῶς οἱ παληότεροι θὰ τὸν θυμοῦνται μὲ τὸ φιλολογικὸ του ψευδώνυμο LUX. Ὁ Βᾶσος Ἡλιόπουλος μὲ τὸν «Ἐνάμιση Νικολό» του μᾶς γυρίζει πίσω στὴν Παλῆ Ἀθῆνα, τοῦ πετροπόλεμου, τότε πού τὸ Βατραχονήσι ἦταν κατοικημένο ἀπὸ λίγα φτωχόσπιτα καὶ τὸ Παγκράτι χωράφια. Καὶ κεῖ στὴ συνοικία τοῦ "Αῖ—Συριδῶνα τοποθετεῖ πὶο πολὺ τὸν ἥρωά του καὶ μᾶς ζωγραφίζει μὲ δυνατό χρωστήρα τὴν παλῆ γειτονία, κυριολεκτικώτερα τὴν αὐλὴ τῆς παλῆς Ἀθῆνας, μὲ τὴ κουτσομπολιά της, τοὺς μικροκαυγάδες της, τὰ οἰκογενειακὰ τοῦ γείτονα πού πέρνουν μορφὴ σπουδαίων γεγονότων στὰ μάτια, μὰ πὶο πολὺ στὸ στόμα τῆς γυναικούλας τῆς αὐλῆς, ὅπως τὸ ξεπόρθημα τῆς Ἑλενίτσας τοῦ Κάταρη, τοῦ πεισματῶτη πατέρα πού μὲ κανένα λόγο ὁ δὲ δέχεται νὰ συγχωρέσει τὴν κόρη του, μ' ὅλο πού ὁ ἀπαγωγέας της τὴ στεφανώνει καὶ σώζεται ἡ τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ Κάταρης τὴν ξεγράφει γιὰ καλὰ. Δὲ θέλει ν' ἀκούσει τὸνομά της, οὔτε καὶ τότε πού ὁ γαμπρός του σκοτώνεται στον πετροπόλεμο κι' ἡ κόρη του μένει χήρα κι' ἐτοιμόγεννη χωρὶς κανένα πόρο ζωῆς. Ὁ Ἐνάμιση Νικολός γυροφέρνει γύρα ἀπ' τὴν οἰκογένεια αὐτῇ. Ἡ εὐαίσθητὴ καρδιά του, ἡ καρδιά τοῦ γεροντοπαλλήκαρου, πού δὲ γνώρισε τὴν ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ καὶ λαχταράει γιὰ δαῦτη, ματώνει στὴν δυστυχία τῆς ἀποδιωγμένης

κόρης, τὴ βοηθάει ὕλικά καὶ ἠθικά, μεσιτεύει μὲ κάθε τρόπο γι' αὐτὴ στὸν αὐστηρὸ πατέρα καὶ σὰ βλέπει πὼς αὐτὸς εἶναι ἀγύριστο κεφάλι, τὴν περιμαζεύει σπίτι του, τῆς γίνεται προστάτης καὶ μὲς τὴν οἰκογενειακὴ θαλπωρὴ βρίσκει τὴν εὐτυχίαν ποὺ νειρευόταν κι' ἓνα σκοπὸ στὴ ζωὴ ποὺ τὴν ἄφησε καὶ κύλησε ἄδεια καὶ τρέμει ἀπὸ φόβο μὴ τὴν χάσει. Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἱστορία τοῦ 'Ενάμιση Νικολοῦ. Τὸ διήγημα ἔχει πιδὸ πολὺ ἡθογραφικὸ χαρακτήρα. Ὁ ἥρωας του στέκει τύπος γερός. Μᾶς παρουσίασε ἕναν 'Ενάμιση Νικολὸ ἀνάγλυφο. Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ τοῦμε καὶ μὲ τὸν Κάταρη. Καὶ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα δὲν ὕστεροῦν σὲ δυνατὴ πινελιά. Ἐάν δὲν ἐπέμενε ὁ συγγραφέας στὴν περιγραφὴ μερικῶν σκηνῶν δευτερευόντων προσώπων ποὺ τὸ τραβοῦν τὸ διήγημα καὶ τὸ κάνουν κάπως κουραστικό, «ὁ 'Ενάμιση Νικολός» θὰ ἦταν ἓνα πολὺ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα.

Ἡ γλῶσσα του πειθαρχημένη, στρωτὴ δημοτικὴ.

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΟΤΣΕΤΣΟΥ

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Κλείνοντας σαράντα πέντε χρόνια ἀδιάκοπης καὶ ὑποδειγματικῆς σὲ ἐπιμέλεια καὶ εὐσυνειδησίαν ἐργασίας ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ἕνας ἀκέραιος ὅσο καὶ συμπαθὲς ἐκπαιδευτικὸς λειτουργός, ὁ γυμνασιάρχης κ. Ι. Μπουσιώτης. Οἱ κατὰ καιροὺς μαθητὲς του—σήμερα ἐπιστήμονες, ἔμποροι, ὑπάλληλοι, σπουδαστές—πῆραν τὴν πρωτοβουλίαν νὰ γιορτάσουν τὸ σταθμὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς τοῦ ἀγαπημένου καὶ σεβαστοῦ των γυμνασιάρχου διοργανώνοντας ἓνα πανηγυρικὸ γεῦμα ποὺ θὰ δοθῇ ἐδῶ τὸ φετινὸ φθινόπωρο.

*** Τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ Ἰουνίου σὲ μιὰν ἐξοχὴ τῆς Ἀττικῆς ἔσβυσεν ἥρεμα λατρευτὴ κόρη τῶν Πατρῶν καὶ καλὴ φίλη τῶν γραμμάτων, ἡ Μάρθα Γ. Γεροθανάση. Στὸ τάφο της σκαλίσθηκαν τέσσερες στίχοι ποῦχε δημοσιεύσει στὸ περιοδικὸ μας ποὺ προφῆτευσαν δυστυχῶς τόσο πιστὰ τὴν ἄτυχη μοῖρα της.

*** Ἀναγγέλουμε ὅτι ὁ κ. Σπύρος Μινώτος, Διευθυντὴς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» ἐκδίδει ἓνα λαμπρὸ ἔργο του «Στὸ νησί τῶν Φαιάκων» ἀναφερόμενο στὴν ὥραίαν μας Κέρκυρα καὶ προτρέπουμε ἀπὸ τώρα ὅσους θέλουν νὰ τὸ ἀποκτήσουν, νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητές.

*** Ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία, τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ μουσικὸ σωματεῖο μας, ἀναδιοργανώνεται. Πολὺ σύντομα θὰ ἀνοίξῃ ἡ μεγάλη αἴθουσα συναυλιῶν καὶ διαλέξεων, μοναδικὴ μέσα στὴν πόλιν μας.

*** Ὁ Μορφωτικὸς σύλλογος κυριῶν ἐτοιμάζει μιὰ νέα σειρά διαλέξεων Ἀθηναίων καὶ Πατρινῶν ὁμιλητῶν ποὺ ἀναμένεται μὲ ἐξησφαλισμένην ἐπιτυχίαν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὴ μελέτῃ τοῦ κ. Μ. Πετρίδη, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ προηγούμενο, νὰ διορθωθοῦν τὰκόλουθα: Στὸ στ. 14 τῆς σελ. 34 νὰ διαβαστῇ προ α γ ω γ ῆ ς (ἀντὶ παραγωγῆς). Στὸ στ. 22 τῆς σελ. 36 νὰ διαβαστῇ ἀ δ υ ν α μ ι ῶ ν (ἀντὶ ἰδιτροπιῶν). Στὸ στ. 28 τῆς ἴδιας σελ. ἔχουν παραλειφθῇ μετὰ λ. κόσμο, οἱ λέξεις ποὺ δ η μ ι ο ὕ ρ η σ ε.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Ε Ν Κ Ε Ρ Κ Υ Ρ Α

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ
Β Ρ Α Β Ε Ι Ω Ν Τ Ο Υ Ε Τ Ο Υ Σ 1940

1. Βραβείον Δήμου Κερκυραίων, Δραχ. 5.000, εἰς τὴν καλλιτέραν μελέτην περὶ τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου ἀπὸ τοῦ 1800—1808. Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείων κατὰ Μάρτιον 1941.

2. Βραβείον Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν, Δραχμῶν 5.000, (ἐξ εἰσορῶν μελῶν αὐτῆς) εἰς τὴν καλλιτέραν μελέτην «περὶ τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς τῶν Ἑπτανησίων ἀπὸ τῆς Ἑνώσεως μέχρι τοῦ ἔτους 1912». Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα γίνονται δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ μῆνα Μαρτίον 1941.

3. Βραβείον Ἑταιρείας πρὸς Ἑνίσχυσιν τῶν Ἑπτανησιακῶν Μελετῶν, δραχμῶν 2.000, εἰς τὴν καλλιτέραν συλλογὴν ἀνεκδότου λαογραφικοῦ ὕλικου τῆς νήσου Κερκύρας, ἀποτελουμένην ἐκ πέντε τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων, δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἑταιρείας μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ μῆνα Μάρτιον 1941.

Τὰ ὑποβαλλόμενα πρὸς κρίσιν ἔργα πρέπει νὰ εἶναι ἀνέκδοτα καὶ νὰ περιορίζωνται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς παρούσης προκηρύξεως ὀριζόμενον θέμα. Ἐπὶ τῶν ὑποβληθησομένων ἀντιτύπων ἀντὶ ὀνόματος δεόν νὰ ἀναγράφηται ρητὸν καὶ ἐντὸς ἐσφραγισμένου ἀδιαφανοῦς φακέλου φέροντος τὸ αὐτὸ ρητὸν τίθεται τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον καὶ ἢ ἀκριβῆς διεύθυνσις τοῦ συγγραφέως. Ὁ φάκελλος οὗτος ἀνοίγεται μόνον ἐν περιπτώσει βραβεύσεως τοῦ ἔργου ἢ ἀπονομῆς ἐπαίνου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά καὶ Ἀποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκεμβρίου 1939) » 10.541.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚ/ΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ:

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ 37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ (Στοά Μαργακοπούλου)

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζικὰς ἐργασίας ὑπὸ ἐξαι-
ρετικῶς συμφέροντας ὅρους

Δέχεται Καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λίσαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.